Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 29 ИЮНЬ, 1985 ШУ. ◆ № 78 (7113). ◆ Мах 3 кеп.

ПАРТЕ ПЛАНАШ БОЛХЛОША ХЬАЛЛОАЦ

М. С. ГОРБАЧЕВ Днепропетровске хилар

Днепропетровск, 26 июнь. (ТАСС). Тахан Киевера укх Украина йоккхача индустриальни центре баьхкаб КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачеви КПСС ЦК Политбюро член, Украина Компарте ЦК хьалхара секретарь В. В. Щербицкийи. Аэропорте царна накъабахабар Днепропетровски обкома хьалхара секретарь В. Г. Бойко, облисполкома председатель Ю. П. Бабич, кхыбола городеи областеи партийни а советски а кулгалхой. Г. И. Петровске цIерагIа йола Днепропетровски металлургически завод — советски машинаш хьаяра болат, прокат, чон доаккха йоккха предприяти я. Цига вахача хана М. С. Горбачев хилар доменни а сортолистопрокатни а цехашка. Болхлошца, специалисташца, партийни болхлошца къамаьлаш деш кертера теркам тIаберзабир производства эффективность чIоаггIа лакхъяра, продукци арахецилга а цун дикал а айяра эшача кхоачамех пайда эцара. Из да халкъа боахама интенсификаци яра дуккха лоархIаме проблемаш къоастаяра дола дIоагIа. Мехка ерригача Iаьржача металлургена а санна, технически перевооружене темпаш чIоаггIа сихъе езаш я предприяти. Завода директора В. И. Деревяннос дийцар, предприяте коллектива, коммунисташа цу лостамах беча балхах. Цхьабакъда, дIахьалхашкахьа яхара производствана новкъарле ю цхьайолча участкашкарча къаеннача оборудоване. Из тоаярга дукха рузкъа дIаахийта дезаш хул, хIаьта из никъ проблема радикально къоастаярга вуган бац. Завода реконструкци е еза. Иштта белгалдаьккхар, продукци арахецилга лакхдара, дикача коксаца, бийдалца эшшача боараме предприяти Iалашъе езилга.

Цул тIехьагIа металлургий культура Двореце хилар КПСС ЦК Генеральни секретара завода коллективаца вIашагIкхетар. Из хьадийллар предприяте парткома секретара В. Ф. Марченкос. Цо дош лу М. С. Горбачевна.

Новкъоста М. С. ГОРБАЧЕВА къамаьл

Украине ва кийчлуча хана аьлар М. С. Горбачева, хIанзалца сай хила нийс ца деннача социалистически индустре йоккхагIчарех йолча центре — Днепропетровске ванза ца Iе лаьрхIа вар со. Тахан со раьза ва, болхлой класса сий долча отрядех цаI йолча шун коллектива вахар довза а вай парте Центральни Комитетеи Советски правительстваи цIерагIа шуга дIайха моаршал дала а сай нийсденна.

Советски пахацара вIашагIкхетараш Iалаьмате боккха лоархIам болаш да партийни болхлочоа. Болхлошца, ахархошца, интеллигенцеца, кагирхошца цахаддаш дийна бувзам лелабарах латт партийни балха кертера маIан. Из вайна хьийхад В. И. Ленина, партийни болхло массе а хана наха юкъе хила везилга белгал а доаккхаш. Из хьахьокх вай парте балха Iалаьмате йоккхача опыто.

Духхьал иштта партийни болх лелабар да боахама, политически, кхетам балара декхараш толаме кхоачашдергхилара дола тешал, шерра таронаш хьаелл цхьана къовсам лоаттабе а къахьега а нах вIашагIтохара, массе а хана вай парте установкаш вахарца, мах баь варгвоацача къахьегамхой опытаца юсташ нийсъяра.

Дийцар лоагIа берригача партийни болхлошта, мичча хьа болх беш уж бале а: юххьанцарча партийни организаце, районни а городской а, областнойи республиканскийи боарамий партийни комитеташка, КПСС Центральни Комитете.

ХьалхагIа из гIулакх иштта леладелга эшаш хиннадале, тахан шозза, кхозза чIоагIагIа эш, мохк социально - экономически дегIаахара бехктокхамеча этапе вай кхаьчача, атта доаца, дика керда декхараш вайна хьалхашка эттача хана.

Цунца, боккъала аьлча, дувзаденна да-кх хIанз со Украине. Къаьстта аьлча Днепропетровске вар шун предприяте хилар. Цох латт, вIаштIехьдаккхар шун республика кулгалхошкара аз дийхача, вай къамаьла керттера маIан.

ХIаьта а юххьанца са безам ба шун къахьегама коллектива балхага а вахарга а хьожаш сайна бIаргадайначох ала. Гуччахьа дIааргда аз, предприяте къахьегамхошца хиннача къамаьлаша, деррига укхазара бIарга мел дайначо сона дуккха хIамаш довзийтилга. Дуккха кердадар хайнад сона дIаяхача ханах, таханарча шун гIулакхех, кхоанен планех.

БIаь гаргга шерара завода истори дукха революционни а къахьегама а традицеш йолаш да. Болхлой-металлургаш хиннаб 1905 шера царизмана духьала гервзашца кийчъяь восстани дIайолаяьраш. Революционни къовсам дIахьош цар хьаьйй шоай республика, вIащагIъеллай Екатеринославщине эггара хьалхара болхлой депутатий Совет. Цар деналеи революционни хьинареи лакха мах баьб В. И. Ленина.

Советий Iаьдала хьалхарча шерашка денз социализма гIишлошта дукхагIа металл лур хинна дIаэттай завод, укхаза кийчъяьй мехка дуккхача районашкарча металлургически предприятеташта кадраш.

Боккха низи турпалали гойтай завода болхлоша Даймехка Сийлахь - боккхача тIем тIа а тIом цIабаьначул тIехьагIа гIишлош хьалъеча шерашка а.

Дикача гIулакхех дизза да завода, цун коллектива вахар. Дика дош ала доагIа производство технически кердайоаккхаш 70 шерашка оаш чакхбаьккхача балхах. Цо таро еннай болх бераш 40 процент кIезигбеи продукци арахецилга шозза лакхдеи.

Производства гIулаккхаш говза дувз укхаза сага йоакхо ярца, фусамаш, деша ха йоацача берий учреждениеш, унахцIено лораяра объекташ, салоIа базаш, спортивни сооружениеш хьалъяра, социальни службаш дегIайоалаяра дешай цахаддаш теркам барца. ХIаьта а со аланза валац фусамаш дукхагIа хьалъе шун таро а декхар а хиларах, цу даькъе шоай низашца а. Заводе вIашагIбеллаб гIоина бола боахам, предприяте болхлой юкъарча кхачанца Iалашбелга тоадара дика новкъостал деш бола.

Шун коллектива карагIдаьнна лоархIаме хIама да — болхлой юкъарча цешара а специальни кийчон а боарам лакха хилар. Геттара дика да хIанз хIара иттанех нийс болхло лакхера, специальни юкъера е юкъера дешар дийша хилар. Ши эзар гаргга — производства рационализатораш.

Из деррига, шеко йоацаш, предприяте коллектива цун партийни, профсоюзни, комсомольски организацей заслуга йолаш да. Холуш да, шун мутIарашка къахьегаш бола шиъ ахи эзар коммунисташ — боккъонца дика гIулакхашн боламаши вIаштIехьдоахаш болга.

Аз дика кхетаду, заводах, цун гIулакхех дийцар шоана керда ца хилар. Из деррига шоана дика ховш да. ХIаьта а цох ала сона лайнад, хIана аьлча, шун коллектива балхо, цунна карагIдаьннараша, хи тIадама чу санна, эзараш кхыча вай предприятей, берригача мехка вахар хьагойтандаь. КарагIдаьннараш гойта ца Iеш, хано цIадехарашка, экономикана, ерригача советски обществана эшарашка хьежжа дола керда декхараш къестадарца ювзаенна проблемаш а.

Цу хьакъехьа вай вIашагIкхетар лоархIаме да, Даьхен исторе бехктокхамеча хана из хиларца. ХIанз вай дерригаш да, ЦК апрельски Пленумо тIанийца мохк социально - экономически дегIаахар сихдара программа практике мишта кхоачашъергья хьожаш.

Цун чулоацам кхетош ба: вай гIерт дIахо а, советски наьха вахареи къахьегамеи хьалаш тоадара, массе а оагIорахьа социалистически вахара хьисап тоадеш дегIадоаладара наькъах дIаахa, боагтIача боараме мохк лорабара низ лоаттабе, дунеи халкъашта юкъерча арене социализма низ чIоагIбе.

ХIаьта цу гIулакха эш вай экономика дегIаахара темпаш сихъелга, из эффективнегIа елга, хIаьта вай къахьегам — дуккха лакхагIа овсарле йолаш хилар. Мишта дергда из? Оаха ЦК-и правительстваи лерхI: керттера никъ — Iилман-технически прогресс сихъяр.

Дукха ха йоацаш Центральни Комитете совещани хиннай цу дешах. Цун итогаши керттера идеяши шоана йовз аьнна хет сона, гучох укхаза юхаювца ца езаш. Алхха цаI аргда аз: из дар шерра ерригача парте къамаьл — гуччахьара, доагIар хьадехаш, дар духхьал дIаоалаш — уж къоастаярах тийша мехка кхел, бIарччача обществаи хIара советски дезалаи хьал-таро хургйола, вай дегIаахара керттерча проблемаех.

ЧIоаггIа уйла тIаяхнйта кийчйир оаха совещани. Болхлой, колхозхой, Iилманхой, партийнии боахамеи кулгалхой дагардараши предложенеши Iомайир. Москвеи Ленинградеи къахьегама коллективаша, партийно-боахама активаца, КПСС ЦК хьийха баьхкача объединенейи предприятейи директорашца, специалисташца хиннача вIашагIкхетарашеи беседашеи дукха довзийтар. Цу дерригне а новкъостал дир мехкарча экономика хьалашка кIоаргга, массе а оагIорахьара кIал кIийле а йолаш йола оценка яла, вай готта моттигаши проблемаши дикагIа хьагучаяха.

Советски экономике къоастае еза проблемаш кхоачашъяра йола шерра программа хьалхашка оттайир совещане. Дувцар да, ма дарра аьлча, кхыча бесса дикагIа дегIаахарах, вай дегIаахара принципаш кердача хьисапе чакхъяхарах. Кардинальнии доккхийи декхараш оттадаьд. Геттара чIоагIа да массанегара хьадехаш дараш.

Хаттар отта тарлу: сов тIехдаьккхадий-теш вай из? Даьккхадац, цох лаьца оаха дийцад дуккхаза а КПСС ЦК. Кхыбола никъ — сатийнагIа бар, аьлча — вайна багIац. Хано дIадех духхьал иштта болх белга.

ХIаьта кхы фуд дага латта дезар: вай хIанззехьа, цу цхьан ханна де дезар да дуккхача лостамашка гIолла дIахьалхашкахьа гIолга, кхыча бесса гIулакх меттахьа доалалургдац. Iалашдулургдац вай дIахьалхашкахьа ахар сихделга.

Духхьал совещане дакъа лоацаш хиннараштa меттел иштта хет кхоачашъе езаш хьалхашка этта проблемаш ювцача хана са къамаьл хиннача берригнешта а. Цу духьа совещане белгалйир кхоачашъялиза яргйоацача проблемай комплекс, — укх гарггарча хана яр.

Цу тайпара болх хIанз дIаболабаь ба. Капитальни вложеней структура эргаьккха тоаяра де дезараш белгалдаьхад. Iилман-технически прогресс белгалъеш дола халкъа боахама стратегически лоархIаме доакъош дегIакхувлара «баьццара улица» а лургйолаш, эггара хьалха машинашъяра, электроника, электротехника, биотехнологе доакъош а долаш. Къаьстта чIоаггIа терко ю Iилманеи техниканеи карагIдийннараш производствана юкъехувлара, ресурсаш кхояра технологей. Декхар хьалхашка а оттадаьд, практически низаш эггара лоацагIарча ханашка болх беш йолча предприятешта технически реконструкци елга чакхдаккхара тIа а дерзадаьд.

Де дезаш да управленеи планированеи еррига система тоаяр, халкъа боахаме бухсоццаш хьахулачун даькъера СССР Госплана бехктокхам айбар, цхьатарра долча доакъой управлени яра органаш группаш а йолаш хьаяр. Цу тайпара болх дIаболабергба агропромышленнии машинашъяреи доакъошкара. Цу цхьан ханна хувцалургба Iилман-технически прогресса штабаш а хинна дIаотта езаш лакха дикал а йолаш йоаггIаш йолча продукцеца мехка а наха а эшараш Iалашдара терко тIаерзаеши хила еза министерстваи лоархIами бехктокхами. Цунца дувзаденна управлене аппарат кIезигъяраи из чоалхане ца хилийтараи, совйола звеньеш дIаяхара болх бе лерхIаш ба.

Де лерхIаш да объединенеши предприятеши шоай лоIамеи бехктокхамеи хулга, оптови маьхий, юкъарчал доацаш долча бувзамий система эргаьккха тоаелга, къахьегама коллективаи материальни стимулированеи тоаелга. Дагалаттар да коллективашта керда техника хьаяра а юкъейоалаяра а пайдана хургдолаш тIехцика продукци арахецаргйолаш, эггара лакхагIча къахьегама овсарленга кхоачаргдолаш дела хьалаш хьадар.

Дикача кердача технически ларда тIа производство яккхаро знанешеи квалификацеи лакхъяр кердача тайпара хьадех кадрашкара. Цунца дувзаденна лакхерчеи юкъерча лаьрххIачеи образоване цIенхашта хувцамаш де деза ха хьатIаэттай. Халкъа боахаме къахьегаш мел барий — болхлой а, инженерий а, управлене специалистий а — квалификаци лакхъяреи переподготовкаяреи система тоае езаш я.

Цу деррегнех а лаьца кIоаргга дийцар совещане. ХIаьта из болх вай хIанззе дIа а болабаьб. Из тIагIертта беш ба Центральни Комитете, правительстве, плановни боахамеи органашка.

Экономикерча гIулакхий хьакъехьа парте луш йола гуччахьа а принципиальнии а оценка, де дезараш къаьгга хьахьокхаш йола программа кадрашта доагIар хьадехар дизза кхета а деш тIаэц мехка, дIахо дувц къамаьл дечо. КПСС ЦК, кхыча центральни органашка болхлошкара, колхозхошкара, инженерно-технически болхлошкара, Iилманхошкара ухача откликаша хьахьокх Iилман-технически прогресс елга сихдара бола парте никъ цар чIоагIа хьаллоацаш хилар, из кхоачашбара шоай низ кхоачар де гIерташ уж хилар.

Цунца дувз советски наха дуккха шоашта дагалаттараш. Общественни гIулакхашцара къахьегамхой безам дегIаух, нах дегаш айденна ба. ЧIоагIагIа тешалу, цIена а къахьегам безаш а болча наха, хIаьта цу тайпара бараш вай мехка дуккха дукхагIа ба, болх сакъердалуш бергхиларах, уж дикагIа бахаргхиларах.

ЧIоагIа терко а еш тIайицар совещане итогаш социалистически мехкашка, коммунистическии болхлойн партешка. Къаьстта белгалдоах, къоастае еза ха хьатIаэтта йола вай мехка экономика проблемаш кхоачашъяр социалистически строя керттера совленаш дIахо дегIакхувлара, царех бизза пайда нийбара наькъашка, эггара хьалха — планови экономика йоккхий таронаш хиларах, общества деррига тIоанаш, дIахо социалистически вахара хьисап, советски демократи эрга а йоахаш тоае хьаштдолаш хиларах латташ йолга.

Советски халкъо могаеш йолча вай машара планаша цIенхаштта юхатох советски экономика демократични яц, динамични яц, хIанзарча Iилман-технически геттара йоккхий проблемаш кхоачашъе цун низ кхоачаргбац яхаш дувцача антисоветски хабараштa.

Отклнкаш, бакъдар аьлча, тайп-тайпара я, цхьабакъда, цар массане а тешал ду цхьан хIаманна: вай кердача декхарех гуччахьа а конструктивно а аларца нийсача лостамагIа вай боккха гIа баьккхаб, исторически масштабе толамаш дахара мохк тIаберзабеш дола де дезараш белгалдаьхад.

Цхьабакъда, кхоачамболаш дац нийса политика кийчъяр, нийса никъ лацар, дика решенеш тIаэцар. Керттердар — уж кхоачашъяр вIаштIехьдаккхар, тIатеIIа болх дIаболабар. Белгалдоаккх аз: духхьал тIатеIIа болх. Нийсдалийта йиш яц, де лаьрхIараш нийса да ихаш доккхий къамаьлаш а деш, бокъонца дола практически гIулакхаш доаделга. Лакхера керда моллагIйола указанеши предписанеши кхачарга хьежаш гIулакх мелделга нийсдалийта йиш яц. Болх дIаболабе беза тахан, хIанз, массане а цхьана боахама еррига звеньяш вIашагIа а теха низаш тIадерзадергдолаш. Вайх хIаравар кердачунна тIаверза веза, чIоагIвала веза, эггара боккхагIбола бехктокхами энергии йолаш болх бе беза. Моттиг яц е хила йиш а яц консерватизмана, гIулакх тесса леладара, организованность йоацаши хьурмат ца деши хилара, бюрократизмана, волокитана.

Укх деношка Политбюро хьежар совещане итогашка, массава а раьза а волаш могайир уж, боагIаш бола соцам тIа а нийцар. Цунца цхьана цун идеяшта, выводашта, практически чакхдаха дезача гIулакхашта партийни документа санна низ беннаб, хIаьта дIайолаьй вай воай балха дIахора, кIезигагIа лоархIам боаца этап — кийчъяь стратеги чакхъяккхара болча практически балха этап.

Лакхехьарча эшелонашка, аз хьалха ма аллара, цу тайпара болх дIаболабеннаб, КПСС ЦК из дIабахьара чIоагIа тIахьожам лоаттабергба.

Цунца цхьана гIулакха тIа аьттув балар, вай дIадоладеча дерригнех хьахулар болхлойх, ахархойх, интеллигенцех тийша да. Бухсоцаш деррига а белгалдоал цехашка а гIишлошка а, прокатни станашкеи автоматизированни линешкеи, кхашкеи фермашкеи, лабораторешка а конструкторски бюрошка а. Халкъа дийнача кхолламах, ерригача вахара сферашка дика хувцамаш хиларца миллионаш а миллионаш а болчар уйлах ког гIортолга ца йича вайна могаргдац воай дегIаахар сихде. «Социализм, — хьийхад В. И. Ленина,— лакхехьара Iотелача указех хьахулаш яц. Цун чулоацама хийра я казенно-бюрократически автоматизм; дийна, кхоллама социализм халкъа массаша шоаш хьакхоллар я».

ЛоархIаме да, къахьегамхой массаш хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде йолаялар, царца шоай гIулакх холуш. Парти эггара хьалха болхлой классага кхайк. Коммунисташта из Iомадаьд, болхлой классах социализма чIоаггIа ког гIортолга, шийна майра почин дIатIаэца, масал гойта, халкъа, пачхаьалкхеи юкъарча проблемашка эшшача тайпара хьажа а къоастае а могаргдола низ гуш хиннача Ленина.

Болхлой класса йоккхача политически опыто, цун идеологе лакхарча кхетамо, лоIамо, дисциплина, кхоачамбоацаращца пролетарски хьисапе барт ца хиларо, социальни нийсхон уйла вIаштIехьйоаккх, кхотаю еррига вай общество, таро хулийт дог тийшша а оптимизм йолаш а дIахьалхашкахьа даха. Парте лакхамах бу болхлой класса авангардни лоархIама, деза хет цун тешам а оагIув хьаллацар а. Парте дIахо а деррига дергда болхлой классацара цун бувзамаш чIоагIдара.

Центральни Комитет тийша я, болхлой классо, колхозни крестьянствос а халкъа интеллигенце а мохк социально - экономически дегIакхувлара тIаберзабаь никъ вахаре хьинаре чакхбоаккхаш хургхиларах. ХIанзе а гIулакха юкъейоалаянза яргъяц эффективности дикали лакхъяра мел йола резерваши таронаши. Из белгалдоаккх аз, хIана аьлча, отраслашка а, республикашка а, объединенешкеи предприятешкеи контрольни цифрай ларда тIа тахан дIаболабеш ба шийтталагIча пятилетка плана тIара болх.

Цу тIа беш бола болх боккъонца корта болаш, дерригача халкъо беш хилийта беза. Деррига де деза, керттерча лостамех долча декхарашта кIала чIоагIа материальни база хилийтара, белгалдаха деза уж кхоачашдара банъдолеи эффективнии де дезараш, духхьал бокъонца бакъдолеи эффективнии дараш. Из хIанз лоархIамегIчарех дола экономически, социальнии политическии декхар.

Оаха дукханега догдоах Украински ССР болхлошкара, колхозхошкара, интеллигенцегара, цун партийни организацегара. Республика къахьегамхоша де а доагIаш доккхал цу шоай индустрех, юрта боахамах, Iилмахи культурахи. Республика алсамо дакъа юкъехьу мехка экономически оборонни низа. Цо лу къаман доходах пхелагIдола дакъа гаргга, диъалагIдола дакъа совгIа кIора боакх, кхоалагIа дакъа совгIа болати прокати, юрта боахама продукце доккха дакъа. ХIара толам халкъа юкъарча рузкъана дикка прибавка хилар да, цхьабакъда балха хула хIара лоргагIдаьннар а къаьстта дика холуш хул.

Украина экономика а дIахьалхашка йодаш я, бакъда, гIулакх кхы а тоадара резерваш а я вай йоккхий. ШийтталагIча пятилеткашка проектировкашка республике гIолла оттадеш да дикка лакха доазонаш. Белггала дегIабоагIаргба промышленни продукце боарам, къаьстта машинашъечеи металлообработкаи, химическии нефтехимическии промышленноста даькъе. ЧIоаггIа теркам баьб энергетика дегIайоалаяра. Агропромышленни комплекса отраслаш айе лерхI.

Шоана ма харра, КПСС ЦК совещане цIенхаштта критика йир СССР Минчермета балха. Из республикански министерства адресах яь критика а яр. Металлопродукци хьаяран лоаттаяран тIадиса доккха дакъа шун республика предприятей а ма дий.

Iаьржача металлурге тIехьарча пятилеткашка кхоачашъяц планаш. Тахан цу даькъо каст-кастта телхаю халкъа боахама балха ритм. Из ца хилча бакъахьа дола хIама дар хIанзалца вIалла хилийта йиш йолаш дац, хIанз отечественни машинашъяра хьалхашка доккхий декхараш латтача хана.

Цу тайпара хьал оттара бахьан — отрасла керттера фондаш шорттига кердайоахаш хилар. Из ишта дале а царна ремонт яра дIахьежаю йоккхий средстваш. Сагото яйташ да керда прогрессивни оборудовании технологически процессаши караерзаяр, дукхагIа экономични лакхара дикал йолчеи металлопродукце тайпаш арахецар мела лелар.

Шорттига хьалъю кердача техника объекташ. Шун завода «550» яха керда юкъерасортни стан хьалъю а даьннад хIанз 5 шу, цу юкъа карадерзадаьр цунга сметагIа дIадодачох алхха кхоалагIа дакъа мара дац.

Дукха ха йоацаш КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советои тIанийцаб Iаьржача металлургена технически перевооружени ярах соцам. Цо лерхI отрасла производственни фондаш координально кердалхара де дезарий шер-

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

КИЕВЕ ХИННА РЕСПУБЛИКАНСКИ АКТИВА СОБРАНИ

КИЕВ, 27 июнь. (ТАСС). Тахан укхаза хиннай республикански партийни организаце актива собрани, цига массе а оагIорахьа дийцад Iилман - технически прогресс сихъяра КПСС ЦК хиннача совещане кийчъяь выводаш практически вахаре чакхъяхара дешаш, социально - экономически дегIаахара 1985 шера а ерригача пятилетка а планаш толаме кхоачашъяра декхараш. ЧIоагIа теркам тIабахийтаб управлене, организаторски а политически а балха формаши методаши эргайоахаш тоаяра, КПСС XXVII съезда кийчо яра дешашта.

Актива собране бар парте обкомий хьалхара секретараш, облисполкомий председателаш, Украина Компарте ЦК, УССР Лакхехьарча Совета Президиума, УССР министрий Совета, Укрсовпрофа, ЛКСМУ ЦК бехктокхаме болхлой, республика Министерствай а ведомствай а кулгалхойи парторганизацей секретараши, цхьайолча объединеней, предприятей, колхозийи совхозийи. Iилман учреждений кулгалхойи партийни организацей секретараши, производстве хьалха латтараш, творчески интеллигенце викалаш.

Хоам беш къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена, Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара В. В. Щербицке.

Актива собране дакъа лоацараштa хьалхашка къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

Собране повестка дешаш дувцача дакъа лаьцар парте Донецки обкома хьалхарча секретара В. П. Миронова, Киевски станкостроительни завода объединене генеральни директора В. Н. Кальченкос, УССР Iилмай Академе вице-президента, УССР АН материаловедене проблемай Института директора В. И. Трефилова, «Донецкуголь» объединене «Трудовская» яхача шахта очистной забоя горноболхлой бригадира А. Д. Полищука, парте Одесски обкома хьалхарча секретара А. П. Ночевкина, Днепропетровски областа Криничански районерча «Украина» колхоза председатела Е. Г. Журавела, парте Черкасски обкома хьалхарча секретара И. К. Лутака.

* * *

Цу дийннахье М. С. Горбачев Киевера Москве дIавахар. Аэропорте из накъавоаккхаш бар В. В. Щербицкий, УССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель В. С. Шевченко, республика Министрий Совета председатель А. П. Ляшко, кхыбола партийни а советски а болхлой.

* * *

Москверча аэродроме М. С. Горбачевна накъабахабар КПСС ЦК Политбюро членаш Г. А. Алиев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, кхыбола новкъостий.

(ТАСС).

Москве кхачар

КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето хьайийха 27 июне официальни доттагIала визитах Москве кхаьчай КПВ Генеральни секретарь Ле Зуан керте вола Вьетнама Социалистически Республика партийно-правительственни делегаци.

Аэродроме Ле Зуана, делегаце членашта накъабахабар КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Е. К. Лигачев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Г. А. Алиев, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков, кхыбола официальни нах.

Аэродромера Кремле дIайода шийца мотоциклистий сийлеи эскорт йола автомашинай кортеж.

* * *

Кремле, Йоккхача Кремлевски Дворецa Георгиевски зале, Ле Зуанага а делегаце членашка а дег тIара моаршал хьаттар КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

Кремле вIашагIкхетара церемоне бар новкъостий Г. А. Алиев, А. А. Громыко, Е. К. Лигачев, В. В. Кузнецов, К. В. Русаков, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

Партийно-боахама актива собрани

Селхан, 28 июне, КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа хилар Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце партийно-боахама актива собрани. Дийцар Iилма - технически прогресс сихъяра КПСС ЦК хиннача Совещане итогехи областной партийни организаце декхарехи.

Собране дакъалаьцар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий кулгалхоша, министерствай, ведомствай, производственни объединеней, промышленни предприятей кулгалхоша, цхьайолча юххьанцарча партийни организацей секретараша, Iилман, Iилман-тохкама, лакхерча дешара, проектни учреждений викалаша, производстве хьалхалаттарашеи новаторашеи, республика массови информаце средствайи творчески союзийи болхлоша.

Дувцача дешах лаьца къамаьл дир КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара **Д. К. Тарасова**, «Союзавтоматстром» опытно - экспериментальни завода директора **М. М. Торчинова**, «Чеченингушвино» объединене начальника **А. М. Конева**, «Грозгипросельхозстрой» института директора **Е. А. Митрофанова**, М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института проректора, технически Iилмай доктора, профессора **Б. А. Григорьева**.

Гулбеннараштa хьалхашка кIоаргга чулоацам болаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **В. К. Фотеева**.

Хьалхашка латтача декхарашка хьежжа

Журналистий Союза правлене пленум

Самардийнахьа Грозне кепайоазон ЦIен конференц-зале хилар Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене шеръяь пленум. Цига дийцар КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенешка хьежжа, хургйолча парте XXVII съездага кийчо ярца дувзаденна республика журналистски организацена хьалхашка латтача декхарех.

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо дийцар ше дакъа лаьцача Iилман-технически прогресс сихъяра дешаех КПСС ЦК хиннача совещане балхах, теркам тIабахийтар экономически социально - культурнии республика дегIаахара проблемашта, съезда накъадолхача хана массови информаце средствашта хьалхашка латтача декхараштa.

КПСС XXVII съезда накъа а йолхаш журналистски организацешеи редакцей коллективашеи беча балхах дийцар юххьанцарча журналистски организацей секретараша «Грозненский рабочий» газета А. А. Журавлева, «ЦIе байракх» яхача гудермесски городской газета Х. А. Акбиева, Ачхой-Мартана районни газета А. А. Арсимерзуева.

Пренешка къамаьлаш дир «Ленина никъ» газета редактора Ю. А. Айдаева, НГIАССР телевиденеи радиовещанеи комитета керттерча редактора И. И. Минтяка, «Сердало» газета редактора О. Б. Гадаборшева, «Ленина байракх» яхача Малгобекски городской газета редактора З. Г. Цечоева, НГI АССР Министрий Советерча издательства, полиграфе, книжни торговле управлене начальника В. Ф. Шанина, НГI АССР журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» газета редактора Д. К. Безугле.

Дийцача дешах пленумо соцам тIайийцар.

Пленум чакхйоалаш В. К. Фотеева журналистий группана дIаелар «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха цIи яларах йола НГI АССР Лакхехьарча Совета Президиума грамоташ, наьха тIа йоахкаю знакаши, иштта КПСС обкома сийлеи грамоташи.

Пленума балха юкъе дакъалоацаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь З. А. Яндиеваи обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи А. И. Тацитови.

ПАРТЕ ПЛАНАШ БОЛХЛОША ХЬАЛЛОАЦ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

...ра комплекс, интенсивни факторaш оарцагIъяхара база тIа из дикалга диллача кердача технически боарамга кхоачаеш айе.

Бе безача балха масштабаш йоккхий я. ШийтталагIча пятилетке ца соцаш лоаладаьча болата заготовкаш еш йола машинаш балха юкъейоалае а цу прогрессивни хьисапе болат доттилга шозза дукхагIа хилийта а, мартеновски пишкаш конвертерашцеи электросталеплавильни пишкашцеи хувца а хувцаш, хьалхарча пятилеткай шерашка яьча предприятешта реконструкци е а технически кердаяха а, кхыйола йоккхий мероприятеш чакхъяха лерхI.

ЛоархIаме да, цу цхьан хана социальни дешаш къоастаде — къахьегама механизаце боарам лакхбе, цун хьалаш тоаде лерхIаш хилар а. Хетаргахьа, цунга хьежжа, оаш кийчъе еза завод дегIакхувлара перспективаш.

Заводе беседа йолаш дийцар овлангара деиз цунна реконструкци ярах. Ийцар хила тарлу варианташ, гойтар хьалхxе а кийчъяь расчеташ. Бакъда, шераш дIаух, хIаьта а чIоагIъяь тIеххьара цхьа вариант яц. Минчермета, СССР Госплана сихде деза хьалхашка этта дош къоастадар. Бакъда, шун лоархIам а бац лохагIа, хьинарегIа болх бе беза.

Теркам тIабахийта безам ба сафизически хален лоха квалифицированни кулг-кара бу болх кIезигбара. Хов, шо долча цу проблема тIа хьинаре болх белга. Цхьабакъда, хIаьта а цу гIулакхех кхоачам хинна Iе шун йиш яц. Шун предприяте хIанз а хIара пхелагIвар кулг-кара къахьегаш ва. Цу тайпарча къахьегама дакъа геттара кIезигде хьажа деза.

Резерваш лахареи уж юкъейоалаяреи болх хIанз массанахьа боаржабеш ба, аьлар дIахо М. С. Горбачева. Керттера рычаг — из, шеко йоацаш, Iилман-технически прогресс сихъяр. Эшар да ха а ца йоаеш, дерригa де дезар, хIара объединене, хIара предприяте Iилманеи техниканеи карагIдаьнна кердагIдараш, дикагIйола опыт караерзаелга Iалашдар.

Цунца цхьана, производствана технически перевооружени яр — чоалхане гIулакх, хIаьта из цхьан хана а массанахьа а кхоачашделга ишта атта а дац. Цудухьа, шийтталагIча пятилетке, къаьстта цун хьалхарча шерашка, йолча ерригача таропех пайда а эцаш производство дегIакхувлара темпаш лакхъе еза. ХIаьта, уж массанахьа, ерригача участкашка а балха моттигашка а йолаш я.

Из эггара хьалха порядок оттаярах, бехктокхам лакхбарах, дисциплина чIоагIъярах хьахинна воашка долчох дикагIа пайда эцар да. Цу тайпарча наькъаца, вIалла зе доацаш дуккхача предприятешка дикка хьалъайс йиш я къахьегама овсарле. Иштта, СССР ЦСУ лаьрхIа хьожача дийнахьа Одессерча фрезерни станокий заводе къахьегама овсарле лакхъеннай 19 процент. Уйла ел, новкъостий, мел йоккхий я вай резерваш.

Балха кхыча лостамашка а йоккхий я уж. Ма дарра аьлча доагор, бийдали материалаши кхоярал актуальнегIа декхар хIанз лац. Уж тIехь-тIехьагIа вайна езагIа хул. Производства масштабаш дегIаахарца цхьана лакхлу кхомбара лоархIам. Сел дика пайда ийбац вай доагорах, дахчах, цементах, тайп - тайпарча бийдалах. ХIаьта хьурмат де деза металла а. КIезига доадац из а хIара сага а. Из да — процессе; потребителa ашаш йола çортамент оаш ца лоаттаяр бахьан, долаш машинашъераша совлен прокат йоаю. Дукха металл дов коррози хилар, пайда ца ийбар бахьан долаш.

МоллагIча тайпара а хьурмат ца дар — шийна, ерригача общества къоал делга да, из наьха хьал-таро лакхъяра еш йола духьале я Ха дезаш да доагор, энерги, бийдали материалаши йоаелга духхьал цхьа процент лохдарю таро лургьяр вайна къаман доход ворхI миллиард сом гаргга лакхъе. Цу средствaех хьалъюлургья бIаьш эзараш керда квартираш, поликлиникаш, берий бешамаш, школаш.

ХIаьта, вай таронаши резерваши ювзаенна я продукце дикал лакхъярца. Продукце дикал лоха хилча, из хоалу хIара къахьегамхочоа, хIара сага. Из да — производстверча оборудоване болх тешамe ца хилар, из да — бытовой техникана ремонт еча ха а средстваш а йоаелга, из да — дуккхача товарий тIехнахьарча кепа раьза ца хилар.

Продукце дикал овлангара тоаелга тахан керттера лоархIам болаш да. Укхаза йолаш йола резерваш дуккхача даькъе ахаиза бай сацна юс, амма, царех пайда ийбарга дукхагIча хана лоадам болаш хIама дIадодац.

Проблема къоастаяра эггара хьалха динза даргдоацар да технологически дисциплина чIоагIа нийса лелаелга тахан керттера лоархIам болаш да. Укхаза кхета а беш, хIара къахьегамхочо шийн декхараш кхоачашделга. Цунца цхьана вай уйла е еза продукце дикал лакхъяра тIаерзаяь экономически мераш чIоагIъяра, белгалдаьккхар М. С. Горбачева.

Цхьан дешаца аьлча, миччахьа хьежача, резерваш Iалаьмате йоккхий я. Царех пайда ийбелга дуккхачоа дувзаденна да планированеца, материально - технически Iалашонца, бIарчча хьайицача управленеца. Из нийса да. Бакъда, дIахьалхашкахьа шеррача фронтагIа аха деза. Практически гIулакхаш массане а цхьана дIадоладе деза. Халкъа рузкъан хьурмат де деза, дIадодари хьахулари нийса лархIа, апализ е, вIаши диста, хьурмат деш доал де Iомадала деза.

Советски халкъ ше кхо ца деши низ тIабахийтан къахьега тIахьехаш, парте делерхIар цаI да — вай наьха вахар тоадар. Мехка цхьа да на — къахьегама саг, хIаьта хьадеш мел дар цун хьаштий духьа ду.

Цун дегIаухача материальни культурни дIадехараш ца цхьана сага йоакхо елга хила а хиннаб, ба а ба вай планий керттера чулоацам. Циггара хьадолалу вай шийтталагIча пятилетка заданеш оттаеш а. Халкъа хьал - таро кердача лагIа тIа йоаккхаш лакхъяь хила еза, тоае еза советски наьха вахара хьалий ерригa комплекс — чубаха цIепоши къахьегама хьалаши, гIулакх делгеи товараши, пенсионни Iалашои духовни дегIаахари из дале а.

ДIахо М. С. Горбачева ший выступлене тIа белгалъяьккхар арахьара политика. Советски наха, аьлар цо, дика хов вай партеи правительстваи машар ца бохабайтара, вай лаьтта ядерни катастрофагIа лорадара мел боккха низ тIаухийт. Ший хана В. И. Ленина чIоагIа къаьгга хьагойтар социалистически паччахьалкхен принципиальни позици: «...болхлоштеи ахархоштеи вай дош лу машара лаьрхIа дерригa а де. Из вай дерг а да», аларца.

Дукха шераш дIадахад цу хана деиз. КIезига лайнадац вай халкъо цIий Iоухийташ дола тIемаш а ловш иха хала шераш. Шерагара шерага чIоагIагIа, низ болашагIа хиннай вай паччахьалкхе. МоллагIа агрессор юхатоха кийча йола сийлахьа йоккха дунен держава я из тахан. ХIаьта, тахан а, моллагIча хана хинначул чIоагIагIа дош лу вай болхлоштеи ахархоштеи машара эшаш мел дар де. Из вай дерг а да.

Кхохкаеннача хана дах вай. Из шоана гуш да. ТIом хьоабе гIертараш юхасовцабе магарах тийша да бIаьш миллионаш болча наьха вахар е валар, тийша я дерригача адамлен кхелаш.

Эттача хьалашка, халкъашта юкъера машар чIоагIбара дешаш къоастадеш, вай, хьалхарча даькъе, уйла е декхарийла да социализма мехкий дунен аренера позици чIоагIъяра, царна юкъера массе а оагIорахьара вIаши цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоаладе гIо дара. Вай из ишта де а гIерт. Дуцар да экономически вIаши гIулакхаш леладелга кIоаргдарах, мехкий — Экономически вIаши гIо дара Совета члений — экономически интеграцех. Дика вIаштIехьъяьккхача специализацеи производственни кооперацеи, Iилмеи техникеи дегIайоалаяра даькъе айхха вIаши гIулакхаш леладара вай ерригa содружество а цун доакъошхоех хIараяр а экономически даькъе дикагIа, оборона даькъе кхы а чIоагIагIа хулийт, социализма мехкий хьакъехьа Малхбузено хIанз айхха чакхйоахаш йола экономически Iоткъама политика вIалла йоацача тIаюг.

Йоккха событи а хинна дIаэттар апрель бетта Варшавски Договора — вай вежарашха йолча союза политически оборонни лард кхы а 20 шера дIайIаьхъяр. Цо гIо ду машара тIехьа вай цхьана лелабу къовсам айххагIа хилийтара.

Ала деза, бIарчча хьайицача, новкъостий, социалистически содружества мехкашта юкъера гIулакхаш айхагIеи кIоаргагIеи хулаш доагIа, цар политически кулгалхошта юкъера контакташ —беркатегIа. Из—доккха гIулакх да. Вай воашта могар дергда из саннача процесса гIо дара.

ХIанзле таро хиннай са Китайски Халкъа Республикаца гIулакхаш дувца. Хетаргахьа, шинна а оагIонна хано хьахьекхад вIаши хийрбаларо, къаьстта вIаши инкарло хиларо, дегабуамаш даро царех цхьаннена а пайда ца белга, хIаьта вIаши барта долаш гIулакхаш леладелга де таро йолаш а дича бакъахьа а хIама да. Вай воай оагIорахьара мел могар де лаьрхIа да советско-китайски цхьана леладеча гIулакхашкара кIезига доаца искусственни Iоткъамаш хьадаь негативни оаса цIенбаь дIабаккхара. Дог тийша ва со, бухсоццаш из иштта хургхиларах.

Колониальни е ахколониальни Iазапах дукха ха йоацаш мукъа а яьнна ший лоIамагIа дегIаахара наькъа тIа яьннача паччахьалкхений халкъашта юкъерча вахаре цахаддаш лакхлуча лоархIама хила ма доаггIара да дунен вай ханара сурт. Цу мехкий кхелаш дIанийсъяларах, дукхагIа дегIадаьхкача мехкаша царца гIулакхаш леладарах дунен дегIаахара дуккхадар тийша хургда.

Советски Союза из дош къаьгга довзаш да. Колониализмах мукъадаьнна халкъаш доттагIий а машареи прогрессаи гIулакха тIехьа лоаттабеча къонсаме воашта нийсса партнераш а лоархI вай, шоай суверенитет дIачIоагIъе а шоай паргIатои шоай лоIаме хилари лораде уж гIертарца ма дарра солидарни а да. Цхьатарра бокъонаш а йолаш, цхьана леладеча гIулакхий боарамашкеи вай тароний боарамгеи хьежка, вай новкъостал ду царна шоай хьалхалатта къаман экономика хьаяра.

Лоацца аьлча, вай дерригa да а ду, дерг а да мукъадаьннача мехкашца цхьатарарча бокъонех цхьана леладу доттагIала гIулакхаш шердараи кIоаргдараи. Цу гIулакха гIо деш дар Инди, Сири, Никарагуа санна долча мехкий кулгалхошца дукха ха йоацаш вай хинна вIашагIкхетараши переговораши. Вай лерхI социальни прогрессеи къамаш мукъадахареи союз — адамлен дикагIча кхоанен тешал.

Принципиально кхы политика лелаю империалистически паччахьалкхенаша. БIаьшеренашка цар боацабаьб колоней къахьегам, дIакхихьад Iалама рузкъа, къеле доахкадаьд цар халкъаш. ХIанз а гIерт капитализма системах уж дIадехка, йолаш мел йолча средствашца — экономически, тIема, кхерам тIатувсарен кхерабарей, хIамилгаш телара, кханлгаш телара наькъаца. Царех дуккханешта хIанззехьа тIаккхесаб такхарг баь декхарий шод, тIехь-тIехьагIа чIоагIагIа озалу из. Къонача паччахьалкхенаша шоай цIагIа малагIа политика лелае еза къоастае гIерт. Раьза боацараш е ла ца дувгIараш дIабоах, боабу. Из я колониалистски политика чакхйоахача «паргIата дуне» оалача паччахьалкхений массазара практика.

Духхьал, капитализма агрессивни низаша ерригача паччахьалкхений суверенитетеи цхьаннех тийша ца хилареи, шоаш дегIаахара никъ шоай лоIаме къоастабе бокъо хилара мукIарал рессивни низашта мукIарал де ца лар, шоашта хетар царех дIадолла, фуннагIа даьа, хIанзара дуне шоашта хеттача тайпара ло боаккхаши хувцен гIертилга — духхьал из ба тахан халкъашта болча кхерама эггара боккхагIбола хьаст, массане юкъарча машара эггара боккхагIбола кхерам.

Дешай дош да тахан — дуне хьаллиза дола герз Iоаделга соцадар, хьаIоадаьр кIезигде доладар, белгалдаьккхар М. С. Горбачева. Долчча беса аьлча, вайна эшац ядерни а кхыдола а герз, капиталистически дуненца лерттIа гIулакхаш леладара, нагахьа санна, долче, цо СССР а кхыча социалистически мехкашцара а агрессивни уйлаш дIайоахе.

Вай кийча да аллха машарерча, хIама хьакхоллаш болча балха ларде капитализмаца яхь лелае. Цудухьа вай да капиталистически мехкашцара диалог а дIа-хьа кхетар а дегIаахара тIехьа, шинна оагIонна пайдане дола торгово - экономически, Iилман-технически, культурни бувзамаш шерра дегIадоаладавIаши пайдане дола бувзамаш. стабильни, йIаьххача хана йолча ларда тIа дегIакхувла. Цхьабакъда, уж хила деза цIена, цхьаккха дискриминаци йоацаш, боккъонца вIаши пайдане дола бувзамаш. Масала, торговлех вай чурча гIулакхашта юкъегIертара пайда эца гIерте — чакхдаргдолаш гIулакх дац. Цу тайпара торговли вайна эшац, из йоацаш мегаргда вай.

Вай кийча да герз Iоаделга соцадара барт баь ца Iеш, эггара дукхагIа уж кIезигдара а — массане а дерригa герз дIадаккхарга кхаччалца. ХIанз, шоана ма харра, США-аца переговораш я Женеве. Цар декхар, Советски кулгалхоша кхетадечох, — лаьтта герз Iоаделга соцадари из космосе ца кхачийтари да. Из де лаьрхIа дахад вай цу переговорашка. Цхьабакъда, дерригнега хьежача, США администрацена а из гIулакх деш йолча тIема-промышленни комплексана а, из эшаш дац. ЦIенхаштта барт белга, гучох, цар планашта юкъедоагIаш дац. Цар дIахохьу дукха нах боабеш долча герза керд-кердагIа тайпаш сихдаь хьадара йоккха программа кхоачашъелга, социализма мехкел тIехъяла а царга шоашта хетар дайта а шоай вIаштIехьдаларга дог доахаш.

Американцаша Женеве герз Iоаделга вIашкаозара цхьаккха цIенхаштта предложени ца оттаярал совгIа, хIаьта цу тайпара вIашкаозар вIалла хила йиш йоацача доаккхаргдола гIулакхаш леладу. Аз ювцар я, космически герз хьадара лаьрхIа, «седкъашкарча тIемий» оалаш йола программа. Из «оборонни я» яхаш дувца хабараш, дIааьначох тешаш болчарна дола фаьлгаш да. Цун маIан латт, Советски Союза стратегически герз пайданна хургдоацаш дохаде гIертарах, бекхам боацаш вай мехка ядерни тоха таро шийна Iалашъярах.

Цунца да лоархIам ца бича вай ца доала деша маIан Советски Союзо, нагахьа санна космосера шийна боккъонца из кхерам хуле, цунна духьала оттаде эффективни низ лохаргба — цох, аз из ях бокъонца хоадам болаш,» шеко йолаш цхьаккха ма хилва. ХIанзарчоа кхетош да цаI: космоса милитаризаци яра американски программа латт йоагIаш йола договоренносташ Женеве хилийтарга бода никъ дIакъайла бола къора пен хинна.

Боккха бехктокхам ба адамленна хьалхашка, ший милитаристски политика бахьан, США администраце шийна тIаэцар. ТIатоха йиш я, нагахьа санна цо хьакъалегIа йола позици хьалаца лаьрхIача, къамаьл хила тарлора шинна а оагIонна мегаш бола барт барах, шинна а оагIоно гаьнна дIакхоачаш, бокъонца радикально ядерни герза запасаш кIезигярах. Хьабеллалургбар, лаьттара дерригча халкъаша сатувсаш бола, дерригa из герз дIадаккхарга, ядерни тIема кхерам дIабаларга бода никъ.

Нагахьа санна женевски переговорашкара вай партнераш шоай лини дIахохьош хуле — къоастадар духьа вIашагIкхийтта дешаш, къоаста а ца деш, делегацей заседанешка ха дIаухийташи, цу ханах шоай тIема программаш — космосе а, лаьтта а, фордашка а — чакхьяхара пайда эцаши, — цу дерригача гIулакха ситуаце юха мах ца бича даргдац вай. Вай йиш яц юха а переговорехи форманна а лелае, царех лерхIар — США-на стратегически совле Iалашъяра, дерригача дуненна доал дара лини йола тIема кийчонаш, къайлаяхьарахи пайда эцийта. Цу уйлашта духьала оттара, со теш, вай хьаллоацаргда дерригача дунен тIарча бокъонца машар безача низаша, вай хьаллоац советски халкъо.

Парте ЦК чIоагIа раьза хинна белгалдоаккх, машар безаш йола вай арахьара политика советски халкъо кхетаеш а къоабалъеш а хилар. ХIаьта эггара лоархIаме да, советски наха, къоабалъяь ца Iеш,, шоай гIулакхашца, шоай къахьегамца из дIачIоагIъеш хилар. Из къахьегам толамегIа мел хул, йIаьхегIа а чIоагIагIа а хул вай Даьхе, лоархIамегIа хул массане юкъарча машареи адамлен прогрессеи гIулакха цо юкъехьош дола дакъа.

Партена хьалхашка латт ший XXVII съезд дика кийчо а яь чакхйоаккхилга, аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара. Из я тIатеIIача балха, бехктокхамеча решеней ха. Кхетам луш да, иштта бехктокхамеча хана парте, мехка болх Ильича мишта лийрхIаб дагалацар. РКП(б) IX съезда хьалха цу хьакъехьа шийна хетарех укх тайпара вывод яьй. «Практически опыт теркал е еза, — яздаьд Ленина, — зенедар юстара кхоссара, пайдане мел дар вIашагIтохара... гой мишта кхетаду оаха вай момента декхараш а партийни съезда декхараш а».

Духхьал иштта даха декхар да вай съезда накъа хIара къахьегама коллективе — заводашка а фабрикашка а, колхозашка а совхозашка а, Iилман институташка а конструкторски бюрошка а, берригача мехка. Ленина хьийххача тайпара, сов дешаш доацаш, хьинаре, чIоагIгIа, леррагIа даха.

Йистевоалаш М. С. Горбачева баркал аьлар завода болхлошта укх вIашагIкхетара уж раьза хиларах. ЦК Политбюрон Советски правительстван балхах йола Центральни Комитета лини болхлой хьисапе хьаллацарах. Цо ловца баьккхар зале гулбеннараштa, предприяте берригача къахьегамхоштa, цар дезалашта къахьегамеч дешарен толамаш, дика унахцIено, вахаре дика мел дар хилар ловш.

(Новкъоста М. С. Горбачева къамаьлага чIоагIа теркам тIабахийта ла а дийгIар, дукхазза дIаьхдаь тIоараш а дийттар).

* * *

Къахьегама коллективаш овлангара деиз болх тоабе, Iилман - технически прогресса темпаш сихье, организованность, дисциплина, тIадиллача гIулакха хьалхара бехктокхам лакхбе лаьрхIа хиларах дийцар вIашагIкхетаре къамаьлаш даьча доменни цеха мастера И. В. Коробова, Днепропетровски института ректора, УССР АН академика Ю. Н. Таран - Жовнира, сортолистопрокатни цеха вальцовщика, партгрупорга С. И. Антипова, парте обкома хьалхарча секретара В. Г. Бойкос. Цар аьлар, города а области а къахьегамхоша массане цхьатарра мохк социально - экономически дегIаахар сихдара бола КПСС никъ къоабал а бу эффективни къахьегамца из хьаллацара дерригa низаш дIа а лу.

ВIашагIкхетаре бар УССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель В. С. Шевченко, республика Министрий Совета председатель А. П. Ляшко.

Делкъел тIехьагIа М. С. Горбачев ваха хилар «Южный машиностроительный завод» яхача производственни объединене. Предприяте генеральни директора, Социалистически Къахьегама шозза Турпала А. М. Макарова, специалисташа, болхлоша, новаторашa дийцар Михаил Сергеевича Iилма производствацара бувзамаш чIоагIделга Iалашдеш коллективо дечох. Цу балхах хьаулар хьадда да. Иштта, объединене арахеца «ЮМЗ—6К» яха универсально - пропашной трактор дика лоархIкхаш леладераша: тешаме, лелае атта, дукха балхац кхоачашде йиш йолаш я машина. Цох пайда эц СССР дукхача районашка, экспортах дIаухийт шовзткъа сов гIча мехкашка. Коллективо декхар тIайиццад хьатIайоагIача пятилетка хьалхарча шера шозза дукхагIа уж машинаш арахеца. Цхьан ханна кийчо ю керда, лакхагIа моторесурс йола кхы а дикагIйола трактор серийни арахецара.

Новкъостий М. С. Горбачеви В. В. Щербицкийи хилар городе бахача нахаца вIашагIкхийтта а къамаьлаш деш а.

Цар зизаш дехкар В. И. Ленина памятника уллув.

Цу дийннахье М. С. Горбачеви В. В. Щербицкийн Киеве юхабаьхкар.

СЭВ сессе 40-ча заседане

ВАРШАВА, 26 июнь. **(ТАСС спец. корр. В. Таланов, А. Шаповалов).** Вежарашха долча мехкашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш дIахо кIоаргдареи эргадоахаш тоадареи дешаш дувц польски столице правительствай кулгалхой боараме дIахьош йолча ВIаши новкъостал дара Экономически Совета сессе 40-ча заседане.

Тахан дIаходихьар докладаши документий проекташи ювцилга. Къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар, СЭВ лакхерча боарамера московски Экономически совещани хинначул тIехьагIарча цхьан шера, СЭВ членаша-мехкаша коммунистически а болхлой а партей кулгалца социально-экономически программаш кхоачашъеча холуш толамаш даьхалга, содружества экономически потенциал чIоагIъяр Iалашдаьлга.

1983 шераца нийсдича 1984 шера вежарашха долча мехкашка къаман доход лакхъеннай 3,6 процент, промышленни продукци 4,4, юрта боахама яр — 3 процент. Кхоачашъю фусамаш хьалъяра программаш, чIоагIлу дешареи культураи материальни база, тоалу медицински гIулакхаш делгеи социальни Iалашеи.

Цхьабакъда, заседане белгал ма даккхара, чурчеи арахьарчеи хьалаша тIатеIIа дIадех вежарашха долча мехкий халкъа боахам дегIаухача кхы а йоккхагIа динамизм хилар, кердагIча Iилман-технически карагIдаьннарий база тIа производствана интенсификаци елга.

Цунца дувзаденна белгалдаьккхад, СЭВ членашкамехкашка чIоаггIа теркам тIабахийта Iилман-технически прогресс сихъяра дешашта КПСС ЦК хиннача совещане материалаш Iомаелга.

Лакхерча боарамерча Экономически совещане установкаш кхоачашъеш, СЭВ членаша - мехкаша кIезига хIама даьдац Iилман-технически потенциал чIоагIъяра. Совета рамкаех дуккхача оагIонех цхьана леладеча гIулакхашка дакъа лоацаш я хIанз кхо эзар гаргга Iилман а Iилман-производственни а организацеш. Цу ларда тIа кийчъю е эргайоахаш тоаю машинай, приборий, оборудоване конструкцеш, кийчъю перспектива йола материалаши препараташи.

Уж производствана юкъейоалаяро холуш экономически эффект лу.

Къамаьлаш даьчар чIоаггIа теркам тIабахийтар 2000 шерага кхаччалца цхьана Iилман-технически гIулакхаш леладара йола разработкаш ВIаши новкъостал дара Экономически Совете коллективно кийчъяра дешашта. Iилманхой халкъашта юкъерча коллективаша къоастаяьй Iилман-технически прогресса вIаши барт баьча приоритетни лостамех тохкамаши кийчонаши яра тематика. Цар чулоац шера вычислительни а микропроцессорни а техниках пайда эцара ларда тIа халкъа боахама электронизаци елга, комплексни автоматизаци елга, гибки автоматизированни производстваш юкъе а йолаш, биотехнологи дегIайоалаяр, иштта кхыдараш.

Дуккхача къамаьлашка яр Iилма, техника, производства областашка цхьана леладеча гIулакхий эффективность лакхъяра тIаерзаяь йола хьадда предложенеш. Дийцар дар, эггара хьалха специализаци а коопераци а ярах, духхьалара бувзамаш чIоагIдарах, унификаци а стандартизаци а ярах, продукце технически боарам а дикал а лакхъярах, цунца дувзаденна дунен дикагIча образецех йола хIамаш хьаяра Iилман, конструкторски, проектни организацеши промышленни предприятеши тIаерзаярах.

Сессе дувцача лоархIамеча дешашта юкъе я материальни кхоачамех кхом беши рациональнои пайда эцара цхьана гIулакхаш леладара программа. Къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар, хьалха латта опыт дIа-хьа эцилга шерде, кхоачамашта кхом беш йола технологеши техникеи хьаяра а халкъа боахама юкъейоалаяра а низаш эффективнегIа вIашагIтоха, шоллагIча материалехи производства отходехи шерагIа пайда эца безаш хилар. Укхаза дукха моттигаш я вежарашха долча мехкий Iилманхоштеи специалистештеи болх бе.

Редакционни комиссе заседане йийцай СЭВ сессе документий проекташ.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

Укх шера 2600 гектара тIа ка бола ялат хьалкхедаьд «Молочный № 1» яхача совхоза механизатораша. Из хьакха а арда а дIадоладаьд цар. Болх беш я 21 комбайн, иттех автомашин, трактораш.

КIи-марса балхаш сихеи дикеи чакхдахара, техникана обслуживани ярап болхлой культурно - бытовой хьашташ кхоачашдараи лаьрхIа ши звено вIашагIъеллай совхозе.

Технически обслуживани еча кулгалдеш ва керттерча инженера декхараш кхоачашдеш вола Лабинцев Валентин. Цунга я болх беш пхи слесарь а волаш техпомощь яха ши автомашина, электросварка, эшаш йола запчастеши материалаши. ХIаьта шоллагIчунга хьожаш ва совхоза парткома секретарь Тесаев Салаудин Алаудинович. Цу звенона тIадиллад болхлошта хан-ханнахьа даа хIама хилийтар, хIара дийнахьа социалистически яхьа итогаш елга, хьинаре къахьегараш морально а материально белгалбахар, болхлошта культурни а медицински а гIулакхаш делга.

— Иштта болх вIаштIехьбаккхарах тха таро хул, ден серданагIа къа а хьегаш, 150 сахьата дерригa ялат чуийца даккха йоах совхоза директора Ибрагимов Желила.

Хиш дехкаш дац совхоза ялат тIадола лаьтта. Деце а агротехнически бокъонаша дIа ма деххара дерригa балхаш шоай ханнахьа чакхдахарах хIара гектара тIара 22 центнер совгIа ялат доаккх, планагIа даккха доагIар 18 центнер долаш.

Мукх оардаш боахкача комбайнерашта юкъе яьржача яхье къахьегама овсарле эггара лакхагIа йолаш болх бу Хусейнов Абуязита. ШийтталагIа шу да механизатор волаш цо цу совхозе хьаьнала къахьега. Цхьа шу дIадахийтац коммуниста Хусейнова боккха толам ца боаккхаш. Цунна еннай «За трудовую доблесть» яха медаль, из ва коммунистически къахьегама ударник. ХIанз кIи-марса деношка ханна вIашагIъеллача партийни группана кулгалдеш ва Абуязит.

С. СУРХОЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1. «Молочный № 1» яхача совхоза дикагIвола комбайнер Хусейнов Абуязит Магомедович.

2. Ялат чуэцаш я комбайнаш.

И. ПЛИЕВА сурташ.

КПСС обкома пресс-центро хоам бу

Телефон 2-66-72

27 июнь хьатIаотташ республике 13719 гектара тIара ка бола ялат хьекхад. Цох 5302 гектара тIара дар аьрдад.

Йол кийчъяра месячника задани толаме кхоачашъяьй Шелковской района доакъар кийчдерий отрядаша. 15359 тонн хулаш йолча аьлах аргIаш даьд цар — хила йоагIачул 395 тонн дукхагIа.

ТIа-тIа темпаш лакх а еш, йол кийчъеш боахк шелковчанаш.

Надтеречни района боахамашта юкъе эггара хьалхарчарех **йол кийчъяра месячника задани кхоачашъяьй** аьнна рапорт деннад «Озерный» совхоза къахьегамхоша. 800 тонн хулачох аргIаш даьд — заданегIа лаьрхIа хинначул шозза дукхагIа.

Дикка тIехкхоачашъяьй цар сенаж чуйоллара месячника задани а.

Цу района боахамашта юкъе хьалхалаттарех я месячника задани 122 процент кхоачашъяь «Кругловский» совхоз.

Наурски района «Россия» яхача колхозе къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу Душейко Федор, Блохин Иван, Тепсаев Мохьмад, Немцуров Федор юкъе болаш йолча звенос. 14 балха сахьатах жаткашца 120 гектара тIара мукх хьекха касарех Iобиллаб цар. Оттаяь нормаш дикка тIехкхоачашъяьй механизатораша.

Доакъар кийчдара дикка тIехьайнсай Грозненски Сунженски, Назрановски районаш.

КПСС XXVII съезда— хьинареча къахьегама 27 декада

Фуд новкъа дар?

Укх шера май бетта социалистически яхье хьалхалаттараша КПСС областной комитете хиннача вӀашагӀкхетаре дакъа лаьцараша республика берригa къахьегамхой тӀехьийхаб КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенешта хьаддача гӀулакхашца жоп далара, КПСС XXVII съезда доккхийча къахьегама толамашца накъабахара.

Цу лостамагӀа деррига шоай низаш оарцагӀа а даьха къахьег ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» завода болхлоша. Съезда дика кийчо еш накъадолх тхо. Продукци арахецара даькъе пятилетка контрольни цифрай боарамга кхаьчад тхо 1983 шера. Арахеца лаьрхӀа хиннар 27 миллион сома маьха йолча, арахийца продукци 23,2 миллион сом мах болаш хилар. Контрольни цифрех къахьегама овсарле 16 процент лакхъе езаш хиннача из лакхъяьй 26,6 процент. Гуш ма хиллара, завода коллективо даьха къахьегама толамаш дог гӀоздоахаш да.

Социалистически яхье хьалхалаттарий кхайкарал тӀа белгалдаьккхад карагӀдаьнначох кхоачамбаь Ӏе йиш йоацилга. Из дика кхетадеш ба тха завода болхлой, инженерно-технически болхлой. «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагӀа шерра яхь йоаржаьча цар доккхагӀдола декхараш тӀаийцад парте аргӀанарча съезда баха ма боаггӀара накъабахара. Цар дош деннад Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача денга продукци арахецареи маьхала яккхареи пхе шера план кхоачаш а яь, юхейисача хана лаьрхӀачул совгӀа 500 эзар сома маьха продукци арахецеи йоккеи, шера планал совгӀа 270 эзар сома маьха товарни продукци хьае, цу даькъе заданел совгӀа 490 электросверлильни машинеи 270 гӀишлон-отделочни машинеи арахеца, КПСС XXVII съезд хьаеллача денга 1986 шера шин бетта план кхоачашъе.

Уж кхоачашдара мел эша таронаши кхоачамаши долаш да заводе. Цхьабакъда, царех бизза пайда ийбац. Товарни продукци маьхала яккхареи нормативно-цӀена продукци арахецареи пхе бетта план низткъа мара кхоачашъяьяц коллективо. Къахьегама овсарле планал совгӀа цхьа процент лакхъяра задани 0,9 процент мара лакхъяьяц. Арахецача продукцега дӀабода мах боагӀачул дукхагӀа ба, заданел совгӀа пачхьалкхенна баь пайда а бац предприяте болхлоша.

Социалистически яхье хьалхалаттарий кхайкарал тӀа йоах: «Хоадамболлаш къовсам лоаттабергба вай тӀехьадисараи вӀаштӀехьдаканза долча гӀулакхаштеи духьала, воай декхараш тӀатеӀӀа, бокъонца дас санна йоакхо а еш, кхоачашдарца воашкара масал гойтаргда вай». Цхьабакъда, хӀанз санна мара оаха къахьегаме мулаш ца доахе, тха болх дӀа ца боде тхогара масал эца дезаш хургбац тха смежникаш.

ХӀанззалца ше хиннар я завод а цун коллектив а. Укх пятилетка шерашка республикерча машинашъеча предприятешта юкъе яьржача яхье ялхезза призовой моттиг а йоаккхаш, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦӀе байракх еннарех я из. Балха тӀа иштта дика кайоалаш, ший таронех бизза пайда эцаш хьаенача коллектива болх цӀенхаштта талхар фу бахьан долаш нийс деннад-теш?

Цхьан-шин масалца жоп дулалургдац цу хаттара. Предприяте коа а цехашка а хьалтеха доакх «Хамбе къахьегама минута!», «Сий а хоастам а — къахьегамге хьежжа!» яха плакаташ. Шоаш производства дай а лоархӀаш, цар дӀадехаш дараш, массане а дизза кхоачашдоре, тӀа-тӀа бух боаккхаш урагӀа гӀоргдар тха коллектива сий. Цхьабакъда, хӀанз укх сахьате цу лостамагӀа дӀабодаш бац тха болх. Хьабе болх боацаш санна цехашка гӀолла дӀаюха ухаш лелаш балха ха зехьа йоаеш дукха нах гу. Цар на уллув къахьегаш болча наха оаш болх хӀана бац, алац царга. Сан-сан фу гӀулакх де царга из ала, яха уйлаш я цар ярш. Из нийса дац. Кулгалхой бӀарг массанахьа а кхаьча балац. Царех хӀаране деррига кулгалхошта дӀатӀа а ца дехкаш, ше производства да а коллектива визза вола член а лоархӀаш хилча нийслургдоацаш гӀулакх да вай лакхе дийцар.

Кулгалхоша болхлошкара меттел, къахьегаш бараша шоайла а доагӀаш дар дӀа-хьа дехаш ца хиларах дукхагӀча даькъе телхаю коллективе къахьегамеи производственни дисциплина. Укх шера дӀабахача пхе бетта 82 балха дидоадаьд болхлоша прогулаш ярах. Цу деношка дукха продукци арахийца хургъяр предприяте коллективо. Уж санна бе-башха а ца хеташ тесса болх бечар бахкарӀа брак еш а дукха моттигаш нийслу. Из дӀайоаккхаш хьегаш доле къа зокъа хьегаш да. Яхье хьалхалаттараша даьча кхайкарал тӀа ма яххера, цхьаккха дича а ла мегаргдолаш дац уж кхоачамбоацараш. Цхьабараш юстара а ца бувлаш, массане а юкъарча низаца дӀадаха низ кхоачаргболаш а да уж.

Заводе аз слесарь-инструментальщик волаш къахьега нийс шу дизад. Дог а лазаш дукха эувш хиннав со тхоай коллектива балха тӀа Ӏаткъаш дар фуд хьожаш. Аз цу юкъа зийнар а сона гучадаьннар а де шоай балха дика кхеташ бола инженерно-технически болхлой ца тоъаш хилар. Укх гарча хана из проблема къоастаянза яргйолаш яц.

Производственни участкай даькъе боккха бекхтокхам тӀалатташ болча мастерий, технологий кӀезига йоакхо ю тха заводе. Ерригa коллектив хӀане яц аьнна бригадни формагӀа къахьегам вӀаштӀехьа а баькха болх беш я тха. Цу метода бригадеш болх беш хилча, мастераршта моральни а материальни а даькъе аьттув боацаш да из гӀулакх, хӀана аьлча, болхлоша эцачох ах алапи эцац цар, къахьегаме дукхагӀа дукъ дӀаувзаш бараш а бокхагӀа бекхтокхам тӀалатташ бараш а уж бале а. Тха яр санна йолча «Красный молот», «Электроприбор» яхача заводашка бригадни формагӀа къахьегача коллективашта юкъебихьаб цехий мастераш, технологаш. Цар шоай декхараш кхоачашдарал совгӀа болхлошта юкъе дӀа а этте къахьег. Цудухьа цар санна алапеш а премеш а ийю мастераша, технологаша. Цунца цар материальни безам сов а боал. Нагахьа санна из дой массаза а уж болхлошта юкъе хилар бахьан долаш цар оагӀонгахьара беча балха лоаттабеш бола тӀахьожам чӀоагӀлургба, тоалургъя технологически производственни дисциплина, хьаеча продукце дикал. Сона хетаргахьа болх цӀенхаштта тоабара йола цхьа резерв я уж бригадашта юкъеозар.

Декхараш толаме кхоачашдара Ӏаткъаш да цхьайолча участкашкара къахьегам во вӀаштӀехьбаккхар. Хьаэцаргья вай Хутиев Мувса керте латта механически участоки Банхаева Мадинас кулгалду литейни участоки. Цу шиннахьа а йоацаш я производства культура, хьалла а Ӏоа а бе-башха йоацаш Ӏоккхийса яда оатхалаш, бӀеха я помещенешка, къахьегара эша хьалаш дац. Яхь а кхетамца вӀаштӀехьъяьккхаяц укхаза. Ма шек бац цу гӀулакха шаккхе участка кулгалхой, аьнна хеталу. Партийни хьисапе болх тоабара доагӀаш дар хьадеха деза Ха хьатӀаэттай.

ХӀанзарча хано дӀа а дехаш, вай мехкарча коммунистий форума сийленца накъадахара хьем а ца беш, оаха сиха къоастаде дезаш кхы а дешаш да тха заводе. ЦӀендаь дӀадаккха деза болхлой тӀехьабувлаш балха хьаухилга, Ӏалаьмате нийса хила еза оатхалаш, технологе дӀадеххача бесса хьа а ца еш, брак нийсйолийт. ДӀахо ла мегаргдолаш гӀулакх дац из а.

ЧӀоагӀа тха балха тӀа Ӏаткъаш да материальни Ӏалашо яр укх тӀеххьарча хана геттара во вӀаштӀехьдаккхар. ХӀара бетта хьалхарча шин декадах биззача низаца болх бац тха болхлоша. ХӀьта кхоалагӀча декаде массава а корзагӀаьле дӀа а хьайзе эшаш йола бийдал хьатӀаахь. Циггара дӀайолалу штурмовщина, хьахул брак. Снабженцаша ханнахьа шоай декхараш кхоачаш ца дарах нийслуш гӀулакхаш де уж. ХӀара шер-шера эггара кердагӀйола оборудовани хьа а кхухьаш дӀаувттаеш я тхацига. Цар тӀа болх бе лакха квалификаци йола наладчикаш, электрикаш, кхыча профессех бола болхлой эш. Уж тоъаш бац. Цу гӀулакхо а баргал етт, боагӀача боарамагӀа болх дӀа ца бохийташ. Уж лакхе белгала мел даьха кхоачамбоацараш дӀадаха тха низ ба, дерригаш тхо дӀатохаделча. Из динза даргдоацаш хилча шийханнахьа дича бакъахьа долаш да.

Уж лакхе йийцараш санна йола хапонаш нийслушшехьа, уж эша а еш, хьинаре къахьегаш бола нах дукха ба тха заводе. Уж ба пхе шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, парте XXVII съезда къахьегама совгӀат кийчдара инициатива дӀайолаьраш. Царех 43 болхлочо хӀанзлехьа рапорт деннад пхе шера план кхоачашъярах. Царна юкъе ба слесарь-инструментальщик Котиев Ахьмад, Могушков Бек-Хан, лекальщик Котиев Мухьмад, токараш Гизатулин Рафик, Сагов Йоакъап, кхы дукха бараш. Цар а уж санна барий а опыт шерра йоаржа а еш, балха юкъекхувла еза. Цунах ког гӀортолга а еш, болх цӀенхаштта тоабе низ кхоачаргба тха.

Т. ХАЛГУЕВ,
ГӀ. Ахриева цӀерагӀча назрановски «Электроинструмент» завода слесарь-инструментальщик, СССР Лакхехьарча Совета депутат.

«Чечингрикотажбыт» объединенена чуйоагӀача «Пушинка» яхача ателье коллективи дика лоархӀаю шийна хьалхашка латтача декхарех. Пхе бетта план а толаме кхоачашъяьй цо, заданел совгӀа ши эзар сага тайп-тайпара бытови гӀулакхаш а даьд ателье болхлоша.

Цу коллективерча бригадашта юкъе шийгара масал тедалаш къахьегаш я Чеканова Антонина Николаевнас кулгалду бригада.

Дикача бригадана карагӀдувлача гӀулакхех дувцаш къаьстта белгалдаккха деза цхьайтталагӀча пятилетка план шин шерен нийс беттен цар кхоачашъе вӀаштӀехьдалар; Иштта дохкий толамаш доахаш хьайоагӀача коллектива хакарча шера планал тӀех 5,7 эзар сом маьха тайп-тайпара ассортиментах дола барзкъа тийгад.

СУРТА ТӀА: А. Н. Чеканова ший бригадаца.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХОМ БЕ, ЛОРАДЕ, ЛАРХӀА

БЕХКТОКХАМ КХЕТАБЕШ

Тахан Грозненски металлически тара заводе хьаеча емкосташта юкъе я ткъаь пхиъ кубометрга кхаччалца мехкдаьтта продукци чуйотта таро луш йола резервуараш, контейнерно - заправочни станцеш, 200 литр чуйода бешкаш. Из продукци хатта а хоатташ дукхача промышленни предприятеша дӀайийю. Цунна дола тешал да Москверча, Башкирерча предприятешкара а тӀехьа укхаза заказаш ахар.

Шоаш хьаеча продукце лоархӀам бовза а бовзаш, бехктокхаме хилар кхета а деш, болхлоша къахьег оалалургда, цу заводе нийсвенна, цар беча балхага хьежачунга.

Кхом баран хьурмат дарай укх шера чакхъяха лаьрхӀача мероприятей планаш оттаяьй заводе. Царца дувзаденна гӀулакхаш миштa кхоачашду хьожаш комисси а я херка. Нагахьа санна доагӀача бесса ший дакъа юкъе ца хьош цхьан участка коллектив яле, комиссе цу коллективагара цӀенхаштта хьадех цар ца деш тӀадисар лоацдача хана кхоачашдар.

Укх шера цхьа бӀаьи ах бӀаьи тонн Ӏаьржа аьшк кходергда аьнна дош деннадар завода болхлоша, шоай доалахьарча ресурсех бизза пайда а ийбеш къахьегара чотах. ХӀанзлехьа а бӀаь тонн совгӀа аьшк кходе вӀаштӀехьдалар хьахьокх пхе бетта баьча балха итогаша.

Хьалха хургйолча резервуара лаьрхӀа аьшк хьатедача хана метр совгӀа дӀоахал дола йистош совъювлар. ХӀанз йоаггӀача расчетах аьшк дикка хьожа а деш тедар бахьан долаш отход дукха кӀезигагӀа хул. Масала, пхиъ кубометр емкость йола итт резервуар хьае аьнна хьожадаьча аьшнах, хӀанз цхьайтта с вӀаштӀехьдоал.

Иштта Ӏалашду укхаза кхом белга. Цул тӀехьагӀа а хьахинна йола отход хьалха санна металлолома лаьрхӀа дӀа ца а кхухьийташ, хӀанз халкъбоахаме чӀоагӀа эшаш а, тайп-тайпара балхаш чакхдахара лаьрхӀа а йола инвентарь, догӀан хий Ӏоуха турбаш, коа-карта леладу бустаргаш, тхов тӀа ехкача кирпишка хьисапера аьшка Ӏоакъош хьаю заводе.

Шоашта карагӀдувлача гӀулакхех дувцаш завода профкома председателя Фролов Юрий Ивановича аьлар:

— Укх шера социалистически декхараш тӀаэцача хана 72 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхоергья аьнна, чӀоагӀдаьдар оаха. Бакъда, лочкъа а ца деш ала деза таханарча дийнахьа цхьа киловатт-сахьат электроэнерги кхояьяц аьнна. Цу хьакъехьа оаха тхоашкара гойта мелал цхьан оагӀорахьара объективни бахьанца ювза йиш йолаш я. Сога хьаттача уж бахьанаш хьалхашка а тетташ тхо кӀалхара довла гӀертарах кхоачаш ца деш дисар ши-шегӀа метта оттаргдац. ДӀахо йодача хана тха ка ца йоалаш дисар, берригa низ тӀабахийта кхоачашде хьожаргда тхо.

Заводе социалистически яхь массайолча бригадашта юкъе шерра йоаржаяьй. Тахан цу яьржача яхье тӀеххьарча кхаь бетта хьалхе дӀа ца хецаш хьайоагӀачарех я Пантелеева Ольга Ивановнас кулгалду комплексни бригада. Из шоашта карагӀдалар цар дувз ший лоӀамагӀа тӀаийцача личии комплексни планагӀа бригада хӀара болхлочо къахьегарца.

Масала, электросварщик Бобренко Юрий Сергеевича бригада юкъарча декхарашца нийсдича дийнахьа пхиъ кубометр емкость йола цхьа резервуар вӀашагӀъеллача ший норма кхоачашъяь воал. Бакъда, личии комплексни планага диллача норма хила езачул нийсса ах лакхагӀа я.

Цудухьа бригада къахьегама овсарле соахкарча пхе бетта хьокхамашца нийсйича 13 процент лакхагӀа я. Цига хьежжа продукцега дӀададар 0,8 процент лохденнад.

М. БАРАХОЕВ.

Къахьегама мулаш

Уж дизза кхоачашдара «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагӀа шерра социалистически яхь йоаржаяьй Гудермесски автотранспортни предприяте водителаша, ремонтникаша, инженерно - технически болхлоша. Ер шу доладелча денз КПСС Гудермесски горкома, горисполкома, ВЛКСМ горкома карара кара тела ЦӀе байракх карара ца йоалийташ хьайоагӀа предприяте коллектив.

Укх пачхьалкхен иланал совгӀа яь валови доходаш 56,5 эзар сома маьха я. Пачхьалкхенна пайда бара задани 116,5 процент кхоачаш а яь, лаьрхӀа хинначул итт эзар сом дукхагӀа пайда баьб транспортникаша. Къахьегама овсарле планагӀа лаьрхӀачул нийс процент гаргга лакхъяьй цар. ХӀаьта кходаь бензин 12300 литр я.

Укх шера планал совгӀа дӀа-хьа дихьад 30 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш. Тонно-километрий пачхьалкхен план 118,9 процент кхоачашъяьй. Иштта дог гӀоздоахаш да пассажираш дӀа-юха бигара задани кхоачашъеча даьха толамаш а.

Къаьстта дика къа а хьегаш, даим социалистически яхье хьалха латташ я Т. Саниев, В. Филатов, В. Касумов, Х. Эзерханов керте латтача бригадай коллективаш. Цар шоай балха тӀа цхьаккха тайпа хьовзам а ца хулийташ, хӀара сменагӀа нормаш 115—120 процент кхоачашъю.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Тахан—изобретателеи рационализатореи Ди

СовгӀат кийчдаьд

Вай мехкарча рационализаторашеи изобретателашеи тахан дезду шоай цӀей. Цар ВОИР-а берригача членаша а творчески хьинар айденна болаш къахьег КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, парте XXVII съезда сийленца накъабахара.

«Парте экономически политика керттерча дешах» яхача совещане КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста М. С. Горбачева яьча доклада тӀа хьалхарча плане оттадаьд Ӏилман - технически прогресс сихъелга. Цу лостамагӀа къахьегилга шоай керттера декхар лоархӀ ВОИР-а членаша. Цар тӀагӀертта къовсам лоаттабу продукци дикагӀа хилийтара, кхом беш къахьегамеи материальни ресурсаш дӀаахийтара тӀадерзадаь технически нердадараш лахара.

Духхьал дӀадахача шера вай республикерча рационализаторашеи изобретателашеи кийч а яь производствана юкъейоаланьча 93 изобретенеи бархӀ эзар совгӀа йолча рационализаторски предложенеи 14,8 миллион сом пайда бир пачхьалкхенна, из лурчох баьча пайдал 26 процент дукхагӀа ба.

КПСС XXVII съезда хьалхара социалистически яхь шерра йоаржаьча дукхача новаторий коллективаша доккхагӀдола творчески декхараш тӀаийцад, маьхера инициативаши боламаши дӀадоладаьд.

Вай мехкарча новаторий хьалха латтача коллективаша дӀайолаяь инициатива хьал а лаьца изобретенеши рационализаторски предложенеши производствана юкъейоалаяра чотагӀа ерригa кхоеча плановн ресурсех 50 процент яраш кхое лаьрхӀад республикерча рационализаторашеи изобретателашеи. Массанахьа а балха моттигашта паспортизаци е йолаяьй, цун ларда тӀа кийчъю новаторашта йола темникаш.

Изобретенеши рационализаторски предложенеши халкъа боахаме юкъе а кхухьаш, царех пайда нийбайтара лоаттабеш бола общественни тӀахьожам чӀоагӀбаьб ВОИР-а организацеша. Духхьал дӀадахача шера ВОИР-а областной Советой юкхьанцарча организацешеи хадданза тӀахьожам лоаттабир къахьегама овсарле лакхъяра, бийдала материалаш, доагор, электроэнерги кхолра тӀаерзаяь йола 38 изобретени ханнахьа производствана юкъеяхьийтара.

Творчески къахьегама дукхагӀа нах юкъе а увзаш, ВОИР-а советаша дикка тоадаьд къахьегамхой общественни кхоллама объединенеша кулгалделга, новаторашца цар беш бола болх ВОИР-а советашка болх беш йолча 220 консультационни пункто, 37 общественни патентни бюрос, 37 общественни конструкторски бюрос соахка правовии технически новкъостал дир творчески къахьегаш волча 500 совгӀача сага. ТӀа-тӀа шерагӀа йоаржаю дикагӀболча изобретателийи рационализаторийи опыт. Уж а кхы а балхаш дар бахьан долаш 1983—1984 шерашка творчески къахьегаш бараш 20 процент дукхагӀа хилар, уж хилар 34600 совгӀа саг.

Халача балхашта механизации автоматизации еча дукхагӀа новатораш юкъеозара боккха лоархӀам болаш хилар дикагӀйола рационализаторски предложени кийчъяра кхайкаяь республикански конкурс. Цига дакъа лоацаш хилар 33 предприятии организации. Хьажа дӀабелар 130 творчески болх. Царех дикагӀчарех лаьрхӀар трамвайно-троллейбусни управленерча РСФСР заслуженни рационализатора Б. Ф. Пантелеймонова, рационализатора Г. П. Бубенцинова творчески болх, СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически заводерча Нохч - ГӀалгӀай АССР заслуженни рационализатора А. Н. Костюченкоси В. А. Тимофеевеи кийчбаь болх. Восточни электрически сетей токара Г. И. Ушакова кийчбаь болх, кхыдараш. Цар а кхычар а тийннача изобретенешеи рационализаторски предложенешеи кулгашца деш хинна хала балхаш аттача а доахаш, кхычахьа къахьега ваха йиш йолаш 150 совгӀа болхло мукъавалийтар соахка.

Дуккхача промышленни предприятешкарча творчески бригадаша, къаьст - къаьстача изобретателашеи рационализаторашеи кердадараш хьакхоллача хьинаре къа а хьегаш, башха-дика толамаш творчески балха тӀа дахарца дика совгӀаташ кийчдаьд шоай дезача цӀейна. Социалистически яхье котъяьннар а лаьрхӀа, ВОИР-а Центральни Совета вымпелаши 200 сом премии луш «къахьегамхой дикагӀйола творчески объединени» яха сийлен цӀи еннай «Грознефтегаз» яхача мехкдаьттагазови управленерча керттера технолог В. В. Антипов, цехий начальникаш К. А. Юргенсон, А. П. Жучков, газоэлектросварщик В. С. Дьянов юкъевоагӀача творчески бригадана, Нохч-ГӀалгӀай «Терек» яхача мебельно - дахчан хӀамаш еча производственни объединенерча керттера механик А. П. Спиридонов, электромонтер Е. П. Табак, слесарь В. В. Бобрусов, станочник А. Г. Семиков юкъе волча творчески бригадана.

75 сома поощрительни премеш еннай СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически завода мастер А. С. Гуреев, слесарь В. И. Тихомиров юкъевоагӀача творчески бригадана, Грозненски производственни швейни объединенерча технически отдела йоккхагӀйола инженер В. Т. Прокопова, слесарь - ремонтник С. П. Гуляев юкъе волча творчески бригадана.

Къаьст - къаьсттача рационализатораштa юкъе яьржача социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхӀа «Рационализацеи изобретательстваи отличник» яха ВОИР-а Центральни совета знаки пхиппха тума премии хьожаяьй ТЭЦ-2 турбинни цеха мастера А. А. Канарскена, «Кавэлектромонтаж» треста ГМУС-а воккхагӀволча прораба Е. А. Гридиева, В. И. Ленина цӀерагӀча ГНПЗ слесара Ю. И. Гречкина, ГРМЗ станокий начальника А. Г. Полькова, Малгобекски УБР технически отдела начальника И. А. Картоева, швейни производственни объединене раскладчика И. И. Вихляевана, кхы дуккхачарна. Цхьаккха шу дӀадахийтац цар дукха рационализаторски предложенеш ца кийчъеш. Цудухьа дегаш гӀоздаьнна болаш дезду цар шоай цӀей.

В. ЕВДОКИМОВ,
ВОИР-а Нохч - ГӀалгӀай областной совета председатель.

Малгобекски бурув тохара балхий управленерча бурувдеттарий къахьегам аттача баккхара, сихагӀеи кӀоаргагӀеи бурув тохийтара, бурув тохарга дӀабода мах лохбара тӀадерзадаь дукха балхаш ду укхаза бурувдеттарашеи изобретателашеи. Царна юкъе эггара дикагӀа лоархӀача рационализаторех цаӀ ва УБР технически отдела начальник Картоев Ӏийса. Цхьаккха шу дӀадахийтац цо йиъ-пхиъ а кхы тӀех а рационализаторски предложенеш производствана юкъе цо хьош.

ДӀадахача шера республикерча рационализатораштa юкъе яьржа хиннача социалистически яхье даьхача толамий итогаш йича ВОИР-а Центральни совето цунна елар «1984 шера изобретательстваи рационализацеи отличник» яха наьха тӀа йоаллаю Сийлен знаки премии. Уж совгӀаташ дала а доагӀаш денна хилар хьахьокх соахка творчески балха тӀа цо даьхача толамаша. Цо кийчйир боккхача маьхера пхиъ рационализаторски предложени, царех производствана юкъейихьача йиъ рационализаторски предложене 44332 сом пайда бир пачхьалкхенна.

Кхы а дикагӀа къахьег цо пятилетка тӀеххьарча шера. Духхьал дӀабахача пхе бетта цо кийчъяьй 4 рационализаторски предложени, цхьан изобретенена заявка а еннай. ХӀанзлехьа производствана юкъейихьача шин рационализаторски предложене эзараш сомаш пайда баьб.

Ӏийсас еннача рационализаторски предложенех дикагӀчарех цаӀ лоархӀаш я «Циркуляционни переводник» яхаш яр. Цо 7232 сом пайда баьб производствана.

СУРТА ТӀА: рационализатор Ӏ. Картоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Яхьа дневник

КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагӀа шерра яхь а йоаржаяь, съезда сийленца накъабахара доккхагӀдола декхараш тӀаийцад Назрановски мехлесхоза болхлоша. 24 июне рапорт деннад коллективо дерригача технико - экономически хьокхамий ах шера план кхоачашъярах. Ер шу доладелча денз цо планал совгӀа маьхала яьккхай пхи эзар сома маьха тайп-тайпара продукци, планал совгӀа арахийцай ворхӀ эзар сом мах бола товарни продукци.

ЦхьайтталагӀча пятилетка шерашка къаьстта беркате хиннад мехлесхоза болхлошта ер шу. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхьалкхеи план йиъ ахи процент тӀеххкоачашъяьй цар, арахецача продукцега дӀабода мах лаьрхӀачул 1,7 процент лохбаьб.

Даим яхье хьалха а латташ, шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегаш ба станочник Джугутиреев Мовли, шофер Накостхоев Илез, тракторист Боков Ахьмад, хьу тедаш вар Куницкий Яков, кхы дуккха бараш а. Цар хӀара сменагӀа нормаш 115—120 процент кхоачашъю.

Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац!

Бухенвальда тутмакх

Коа гулбенна дукха нах латтар. Царна юкъе яр бӀаргах хий даьнна йоккха саг. Лакхерча этажа тӀара кран дӀа ца къовлаш а йиса, хий Ӏочуух сона, яхаш чӀоагӀа кадаш яр из. Цунна малагӀа новкъостал дергда ца ховш хьувзар нах...

Цу ханна кадай боларца хьатӀавера цхьа саг. Ханага диллача зӀамига вацар из, кӀайенна модж яр. Хиннар фуд хайча дӀа-са а хьежа, бӀоагӀа хьалехар. Цу тӀа гӀолла урагӀаволавенна шоллагӀча этажа тӀа хьатӀа а ваьнна, кора форточках цӀагӀа чуваьлар. Дукха ха ялалехьа кран дӀа а къайла, ӀокӀалваьлар из. Цецбаьнна нах цунна тӀехьа хьежаш латтар. Гуш дар, цо из хьалха деш доацилга, дукха хӀама бӀаргадайна саг из волга.

Дукха дайна, дукха лайна саг ва а ва Царицынский Леонид Иванович. Наха новкъостал деча, уж кӀалхара боахача хьалха нийсвенна вац из, цхьайола моттигаш хиннай вахар дӀадала дезача доазон тӀа дӀатӀакхоачаш а.

1941 шу. Дуне Ӏаьржача унах мукъадаккхара духьа вай халкъо фашисташта духьала тӀом болабаь шу. БӀарччача полкашка, дивизеша, миллионаш болча наха вахар дӀаденна моастагӀчун букъ бийна шераш.

Дукхача вай тӀема доакъошта юкъе йовргйоацаш ший цӀи дӀахаэийтараштa юкъе я 139 стрелкови дивизе чуйоагӀаш хинна 609-гӀа полк. МоастагӀа юхатоха, аьнна денна приказ кхоачаш а деш, цхьа гӀа тӀехьашка ца йоалаш лораьй цо Львов. Полках юхебиса салтий цхьан батальонал кӀезигагӀа хиннаб. ХӀаьта а Ласкин командир волча бӀухоша йохаю механизированни долча шин даькъо лораеш хинна гарнизон. Полках юхабисараш саррахьа тӀехьашка бовла безача дӀакхаьчача, майора Ласкина къонача политрука Царицынскена тӀадиллар разведчикий группаца моастагӀий юхатохилга. Цар кхоачашдир из приказ. Цул тӀехьагӀа фашистски тыле кӀоаргга чубаьлар. Хьунашка, ушалашка гӀолла чакхбувлаш, тийшаболх беш бендеровцаш, кхыйола йовсараш хинна яле а, моастагӀашта доккха зе дора цар.

Халонаша, моцало низ бохабаь вола Леонид Царицынский 1941 шера. Ӏай Днепр долча кхаьчар группацара дийна биса салтий шийца а болаш. Цхьабакъда, тӀехвала низ тоъанзар, чӀоагӀа хало еш бар чов хинна ког. ТӀеххьара а бӀухой совц Киева гаьна йоацаш уллача Вин-Ставы яхача йоккха йоацача юрта. Укхаза дӀаболабу цар подпольни къовсам. Тийшаболх беш бола нах юкъе нийслой а, партизански группаш вӀашагӀа а ехкаш, меттахьа тохаш, хадданза тӀом бу моастагӀашта духьала.

ТӀехьагӀа Л. И. Царицынскена задани лу Васильково яхача городе йолча фашистски организацена юкъе гӀо, аьнна. Александр Сальник яха керда цӀи а йолаш, хьехархо - националист а хиле, фашистий тыле нийслу из. Кхераме болх ба цо укхаза бер. Леонид Иванович оарцагӀвалар бахьан долаш, фашистски Германе ца буташ дукха кагий нах бус. Цар списокаш кегаю цо, саррахьа хиннача митинге дӀакхайкаду хьунагӀа, партизанаш болча дӀагӀо, аьле.

Подпольни болх бе Ӏема разведчик хьожаву Франкфурт-на-Майне яхача городе йолча йоккхача фашистски заводе диверсеш чакхъяха. Цун новкъосталца укхаза дукха нах уд. забастовкаш ю. ЧӀоагӀа накъадоал подпольщика немецки мотт шаьрахар.

ТӀеххьара хиннача забастовкас чӀоагӀа корзагӀа баьхар фашисташ. Из дар 1943 шера аьхки. Кхаь кӀира хинна забастовка тӀема низаца йохайир. Гестапос чӀоагӀйир ший агентура. Л. Царицынский зувш дукха тӀехьа лийлар цунна. ТӀеххьара а — 1943 шера сентябрь бетта лаьцар из. Кхаь бетта йӀаьхьелар следстви, етташ-ӀетташдухтӀабовла гӀертар фашисташ. Цох хӀама хиланзар, ханзар царна бокъонца йола цун цӀи, бехканзар цо ший новкъостий. Иийтта хӀалакваь разведчик Германена духьалара гӀулакхаш леладарах вийнав, аьнна завода коа объявлени хьалъэллар.

Цхьабакъда, вӀамсаг-м валанзар, низ теар цун фашистий Ӏазапа духьала отта. Шиди даьлча кхетам чу вера разведчик. Из дийна волаш бӀаргавайча, гестаповцаш юха а тӀабийрзар цунна. шоаш яхар ца дойя. тӀехкаш хьагулъергйоацача воаккхаргва, аьлар. Низ бехабале а, гора отта туташ вацар Леонид Иванович. Дага даьллар цаӀ дав: фунагӀа тӀаотте а, новкъостий гуча ца боахилга.

ТӀеххьара а ка ца луш вола Л. Царицынский Бухенвальд яхача концлагере чукхосс. Укхаза а гучаяккханзар цо ший бокъонца йола цӀи. хьалха санна Александр Сальник вар из.

Лагере хиннача подпольщикаша дукха ха яьккхар из зувш, тешаме волга хайча шоай организацена юкъеззар. заданеш тела баьлар. ТӀема завод сча саботаж ю цо. Из бахьан долаш, къиза йийтта унахой болча блоке кхоач Леонид Иванович. ЦӀий телха дола а денна, валар кхерам тӀаотт цунна. Укхаза а корабоагӀа дика дог дола нах. Польски партизан хиннача лоро операци ю цунна. ШоллагӀа йола операци йир немецки коммунисташа - лораша. Гестаповций сакхувргдоацаш дерригa а къайлагӀа де дезаш бар подпольщикаш.

Хьаметта веча юха а подпольни къовсам дӀаболабу Царицынске. «ФАУ-1», «ФАУ-2» яхача ракеташта оттае кийчъяь хинна радиоаппаратура пайдана йоацача йоаккхаш толхаю.

Цул тӀехьагӀа цунна задани лу № 44 йолча блока «А» оалача флигеле подпольни рота вӀашагӀйолла, аьнна. Лагере чубоахка нах фашисташта духьала гӀовтта кийчлуш бар. 1944 шера 11 апреле хиннача восстане Ӏоажалах кӀалхарваьккхар массехк эзар саг. ТӀема стратегеи тактикеи цӀаккха хинна хӀама дацар селла чӀоагӀа лораеш йолча лагерера нах бовдилга.

Бухенвальде хинна восстани ювцаш итташ книжкаш яздаьд. Цох лаьца къаьстта истори яздеш ва Л. Царицынский а. Талант йолча художника графически балхий бӀарчча сереш я, фашизма Ӏаьржа юхь гучайоаккхаш, советски наьха турпала гӀулакхаш хестадеш. ХӀанз а искусствага гӀолла машар боацаш тӀом лоаттабу цо фашизмана духьала. Цун сурташ тӀара гу немецки оакхараштa гора оттабе ца мега нах.

Л. И. Царицынске фашизма духьала баь тӀом бувцаш дола документаш хӀанз Сийлахьа - йоккхача Октябрьски социалистически революце музея экспозице да. Леонид Ивановичах даьккхад «Заключенный № 37936» яха документальни фильм. Ерригсоюзни конкурсе цун автор Кулаков лауреат хиннав.

ТӀемахочоа деннад дукхача нахага доаца дунен халкъашта юкъера совгӀат: «Ӏоажал эшаяьр» яха медаль.

Биллац Леонид Ивановича ший однополчанаш. «609-гӀа яр тӀехьашка ца йоалаш лергйолаш латт» яха цӀи а тилла. бӀарчча сери сурташ да цун ший доттагӀех - тӀемахоех дувцаш. Царех лах хьахьокхаш хиннад Котало яьккха 40 шу дизара хетаьча выставке. Дукхача дунен халкъашта юкъерча выставкашка дакъа лоацаш хиннав Л. Царицынский. Цун сурташ да Москве, Ленинграде, Грозне, Париже, Вене, кхыча моттигашка.

Ц. АУШЕВА,
тха штате йоаца корр.

Кхоана—советски кагирхой Ди

АЬТТУВ БАЛБА ХЬА, УРУСХАН!

Дика хьувкъам луча лаьттаща, шерача кхаща, дукха ялаташ кхедеча говзанчаща цIи хеза бовзаш болча ахархошца белгалъяьнна я «Октябра 40 шу» яха Назрановски районера совхоз. Масала, хьажкIаш лелаеча Кодзоев Бахьаудина звенос соахка хIара гектара тIара чуийцар 107 центнер фуль?яьха хьажкIаш.

ЦIи хеза звеньевой болх беш волча кхашта юкхе яла свеклаш кхею плантацеш. Цига къахьегаш я комсомольца Келигов Урусхана кулгалдеш йола звено. Массехк ди хьалха ТIой-Юртарча № 2 йолча юкъерча школе укх шера итт класс яьккха зIамсаг ва Урусхан. Бакъда, звеньевой цох хьалхагIа хиннав. Ше ва из ший 170 гектар дола кха аьхар а дIадийнар а. Кхозза сасар а, шозза культиваци а яьй цо цига.

Эггара хьалха ялхлагIча классе дешаш волаш, ахкана каникулашка вера из кхай тIа, совхозе тракториста болх беш волча даьна — Келигов Мусайна новкъостал де. ХIаьта хIанз Урусхана гIо деш ва цун зIамагIвола воща, ворхIлагIча классе дешаш вола Iумар. Даь а веший а вахарах масал эцаш, цар гIулакхашкара Iомалу Iумар а къахьега а ваха а.

Наг-наггахьа лоалахочун кхай тIа воагIа Кодзоев Бахьаудин. Цун хьехам, новкъостал чIоагIа накъадоал къонача звеньевойна, эггара хьалха из болх каралаьца дIаволавеннача къонача сага.

Дагалаттаргда Урусхана ер шу. Мел дукха хIамаш хиннад укх шера! Шу дIадолалуш хьайцар цо, совхозе хинна трактористий курсаш яьха механизатор хиларагIа дола удостоверени. ХIаьта бIаьсти хьатIа ма эттинге, школера ваьнна мукъа мел йола ха кхай тIа къахьегаш дIахьора цо.

Укх бетта Урусхана дакъа лаьцар къонача ахархочун республикански яхье. Фу хургда - хьогI яхаш, сахьувзаш бар ученик а хьехамча а — ТIой - Юртарча № 2 йолча юкъерча школа производственни дешара мастер Кодзоев Махьмада Мухьмад а. Цу конкурсе Урусхана кхоалагIа моттиг яьккхар.

«ДукхагIа балар кх из мо бола кагий нах, — йоахар Келигов Урусханах Кодзоев Бахьаудина.

Эскаре гIулакх де вахалехва совхозе болх бе цо лархIар а да дика гIулакх. ТIехьагIа деша лерхI цо. Из а нийса да. Дийша воацаш хIанз мегаргдац, хIара шер-шера араювл керда техника. Дийша воацачоа ховргдац цар тIа болх бе...».

Школера экзаменаш дIаенна яьннай, вахаро оттаергйола экзаменаш — хургйолаш я. Бакъда, ший керттера экзамен — лаьттан да хилара экзамен Келигов Урусхана хьогге а еннай дIа.

Л. КОЗЫРЕВА.

СУРТА ТIА: ший хьехамчаца М. Кодзоевца ва Келигов Урусхан.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ШЕРРА ГIА БОАХАШ Я КЪОНАЛ

Тахан, Ленински комсомоло — советски кагирхой деналерча авангардо. Советий мехка берригача кагийча нахеи мехкарашеи советски кагирхой Ди дездеш, шоай уйлаш а гIулакхаш а айхха дувз дерригача советски халкъа вахарца.

«Грознефта», «Оргтехника» объединеней «Мединструмент» завода дикагIйолча комсомольско - кагирхой коллективаша кхайкарал дир республика комсомольцашкеи кагирхошкеи КПСС XXVII съезда накъадолхаш 27 декадагIа хьинаре къахьега, аьнна. Кагирхошта юкъе шерагIа яхь яржаш латт Советски Союза Коммунистически парте форумга долча рапорта кIал кулгаш язде бокъо яккхара тIехьа.

«XI пятилеткана — хьинаре къахьегам, знанеш, инициатива, къонабарий кхоллам» яхача Ерригсоюзни патриотически боламе, дакъа а лоацаш 120 эзар гаргга кагирхой ба республике общественни производства эффективность лакхъяра тIехьа къахьегаш.

Республика халкъа боахама тайп - тайпарча доакъошка вIашагIъелла я 956 комсомольско - кагирхой коллектив. Царна юкъе дикагIа я тахан № 723 йола Старогрозненски буровой (кулгалхо Н. Шулинин), «Грознефтехимремстрой» треста СРСУ-2 слесарий бригада (Н. Дубовской), Ножай - Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза тхьамка леладерий бригада (М. Амаева). Наурски районерча Ленина цIерагIча колхоза жаIуй бригада (М. Хамзаев).

Ерригаш а 60 комсомольско - кагирхой коллектив я уж. XI пятилетка декхараш тIеххкхоачашдеш тахан республике къахьегаш ва 1200 къона болхло. 12 комсомольско - кагирхой бригадаша шоай спискашта юкъебихьаб Сийлахь - боккхача Даймехка тIема турпалаш. Царна доагIа алапеш дIачутел Машара фонде.

БIаьш бола Нохч - ГIалгIайчен кагирхой ба тайп - тайпарча Ерригсоюзни комсомольски ударни гIишлош хьалъеча къахьегаш. Хьинаре дакъа лаьцад республика ударни отрядо БАМ хьалбеча а.

ГIишлошъеча стахановски къахьегаш ба студенташ. ДIадахача шера Нохч - ГIалгIай областной студенчески отряде болх беш вар 3030 бIухо-студент. 10 миллион сом мах бола тайп - тайпара балхаш даьд цар соахка. ХIаьта укх шера республика тайп-тайпарча объекташка къахьегаш а хургва кхо эзар совгIа студент.

43 эзар гаргга вола къона къахьегамхо ва тахан республика юртбоахама производстве къахьегаш. ДIадахача шера Iалаьмате дика аьттув баьлар Урус - Мартанерча «Гойтинский» яхача совхоза хьажкIаш кхеяра звенойн (кулгалхо Н. Кагерманов), Сунженски районерча Ленина цIерагIча колхоза бригадаи (М. Эльмиев).

Мехка планаш кхоачашъеча, Iилмана а техника а карагIдаьнна дика мел дар юкъедоаладеш ма даггара экономика дегIайоалаяр чIоагIа лоархIаме хIама да. Нохч-ГIалгIайчепера 40 эзар гаргга кагий нахи мехкарийи ба тахан Iилма - технически кагирхой кхоллама боламе дакъа лоацаш. Укх тIеххьарча шин шера производственни а технологически а процессаш тоаяра республикерча къоначa новатораша балха юкъейоалаяьй 10 миллион сом совгIа пайда луш йола 6.5 эзар рационализаторски предложени. Хьинаре дакъа лоац кагирхоша республика мехкдаьтта а кхыча а промышленносте.

Халкъо лакха мах бу мехка экономика дегIайоалаеча, культурни а общественни а вахаре кагирхоша гойтача дикача гIулакхий. Кагирхоех вола 60 саг ва мехка а республика а лакхерча органашка хержа. Моттигерча Советий депутатех 37 процент 30 шу даланза бола кагирхой ба.

Дика латт кагирхой политически дешара гIулакх, нравственни кхетам луш кагий нахи мехкарийи кхебар.

Тахан доккхал а дош цIераш йоах вай областной комсомольски организаце кхебаьча, воински декхар кхоачашдеча шоаш бизза бола патриоташи интернационалисташи болга хьахьекхача Советски Союза Турпалий Р. Аушева, Г. Демченко, орденаш еннача М. Чемурзиева, С. Хачукаева.

Цхьа бутт ха мара йисаяц Дерригача дунен тIарча прогрессивни кагирхой студентий XII Дерригдунен фестиваль Москве хьаелла. Цунна хетадаь субботникаш, кхыйола акцеш чакхъяьхай Нохч-ГIалгIайчен кагийча нахеи мехкарашеи. Цу мероприятешка даьккха дукха ахча фестивала фонде дIачудениад цар. Цул совгIа, Машара фонде а хьоахадаьд 90 эзар сом.

Советски кагирхой Ди Нохч - ГIалгIайчен кагирхоша дезду КПСС XXVII съезда баха ма боаггIара накъаболхаш.

Г. ЧУМАКОВ,
ВЛКСМ обкома секретарь.

РЕСПУБЛИКА ЭКРАНАШ ТIА

«ИНАРАЛА НЕСТЕРОВНА ТIАДИЛЛА...»

Кинохроника унзарча кадраша хьагойт ядерни тIом хилар кхераш дерригa адамле мел сагота да, хин кIалара натовски лодкаш форд бусташ лел. Оанхарий саина шахташкара араювл американски ракеташ... ЦIаккха а ца хиннача тайпара кхерам ба тахан керда тIом хьар, цудухьа чIоагIа актуальни а хинна дIаэттад вай мехка кхерамзлен объекташ хьалъеш боахкача военни гIишлонхойх московски кинематографисташа даьккха из керда фильм.

Фильма юкъмоттиг дIалоац вай ханарча военачальника Андрей Максимович Нестерова сурт - сибато. Из ва воински а нравственни а декхар ма доаггIара кхоачаш ца дича ловргдоацаш, принципиальни, денал долаш саг.

Актер Борис Галкин дукхабаршта вовза хургва «Къаьсттача теркамерча доазон тIа» яхача фильмера. Дукхача фильмашка ролаш ловзаяьй цо, бакъда, хIанз керда гIулакх да цо карайнцар — режиссер.

Инарала Нестерова роль ловзаю актера Седов Владимира. цунца цхьана фильме дакъа лоацаш ба В. Тарасов, И. Охлунин, Б. Токарев, кхыбараш. Сценари язъяьр Александр Бондарев ва.

«ДЕРРИГАЧА ШЕРАШКА»

Революци яьначул тIехьагIара ткъоалагIа, халонаш хинна ткъаьиттлагIа, тIема шовзткъалагIа... Уж шераш хIанз истори а хинна дIаэттад. Бакъда, цу сийлахьча гIулакхий доакъошхой вайна юкъе бахаш ба. Цу ханарча турпалий Василий Дементьевеи Васса Дружининайи вахар дувцаш да Московски кинематографисташа даьккха ер керда фильм. Вай царца вIашагIкхет вахара никъ дIабоалуш, уж баьхача, деша баьгIача, вIаши безабеннача, бакъда ираза хила ца кхийнача... городе.

Шоай хьалхара безам дерригача шерашка дегашка лелабу цар, духхьал цо гIо а ду халонаш Iовша.

Из картина оттадаьд цIихезача кинорежиссера Василий Ордынске. Фильме дакъа лоацаш ба актераш Ольга Битюкова, Андрей Алешин, Герман Юшко, Леонид Куравлев, Андрей Мартынов, кхыбараш.

«ПРОДЛИСЬ, ПРОДЛИСЬ, ОЧАРОВАНЬЕ»

Сценаре автора А. Червинске хоза хета тиллаяц фильмах цIи Ф. Тютчева стихотворене мугIарапа. Цу мугIарца чакхйоал «ТIехьара безам» яха цун стихотворени. Картина турпалашка ха яхачул тIехьагIа бена безам, боккъалдар аьлча хила хиннаб тIехьара. Кхело ираза кIезига ха хьожаяь хиннай. ЦIаьхха вIаши бовзар хул цу шинне. Дукха ца говш кхет Анна Константиновнаи Антон Николаевичи шоаш вIаши мел эшаш ба. Сюжет традиционни да цу фильма. Наггахьа мара нийслуш доаца хIама да вIаши безабенна турпалаш пенсионераш хилар.

ХIаьта Антона йоIа ший даь безамах духхьал лоIам хет.

Дукха уйла а йий йоагIа Анна Скворцова даче. Дукха да цу шинне дувца, дагабовла хIамаш. Бакъда, цIаьхха вIашагIкъаста безаш нийслу... Драматически финальни кадрашка вайна гу дIаяхача Анна Константиновнана машинаца тIехьакхе, аьнна водаш вола Антон Николаевич дего деча лазаро аркъал вахийттача вагIаш. Арахьара тIахьежачоа хета тарлу из тхьайса вагIа.

Цу фильма керттера ролаш ловзаю РСФСР халкъа артисткас И. Савинаси СССР халкъа артиста, СССР пачхьалкхен преме лауреата О. Ефремовеи.

В. КОВАЛЕВА.

ХЬАИНИЛЛАЙ ВОРХIЛАГIА МАРШРУТ

Селхан делкъа хана дукха нах гулбелар ЭЛОУ-АВТ установка юххе. Уж баьхкабар 1,6 километр йIаьха йолча, Грозне Заводской района центр «Черноречье» яхача поселкаца вIашагIхотташ йолча трамвайни лине хьалхара дакъа хьаделлача.

...12 сахьати 30 минути яьннай. Керда хьаяьча «ЭЛОУ-АВТ» яхача останоакана хьатIакхоач ворхIлагIча маршрутах лела трамвай. Цунна хьалхашка йоаллача транспаранта тIа яздаьд: «Мехкдаьттахошта совгIата!». Из лоаллаш ва йоккха опыт йола водитель Д. Цивинда. Массане а гIадбаха, тIоараш тохаш тIайцар эггара хьалха болх бе дIайолалу № 7 йолча трамвая маршрут.

З. АЮБОВ.

ФЕ ХИЛА

Наькъашкара транспортни хатараш холуш дукхагIа хиннад дIадахача кIирагIа, автоавареш дукхагIа хилар бахьан долаш. Нагахьа санна 1984 шера 17-ча июне денз 23 июне кхаччалца 5 саг ве а вувш, 14 саг лоза а веш 14 автоавари хиннаяле укх шера цу юкъа яьй 27 автоавари: 11 саг вийнав, 33 саг хала човнаш а еш лозаваьв.

Из хьал эттад наькъашка лелара сухал лакхъяр, хьалхавалара бокъонаш телхаяр бахьан долаш.

Шалински районе бийсан ха яхача хана Йоккхача АтагIа вахаш вола С. С. Митаев Дуба-Юрта водаш ший «Жигули» тIатехай духьала йоагIача грузовой машина «Урала». Цу хатарах хинна хала човнаш ла ца могаш легковой автомашина водитель кхолхав.

Малгобекски районе М. Горьке цIерагIча комсий совхозе болх беш вола А. И. Цокиев Долакоа — Малгобек яхача новкъа ший «Жигулеца» воагIаш сухал лакха хилар бахьан долаш машин аьтта оагIорахьа дIаерзае ца могаш наькъа аьрда оагIорахьарча доазал тIех а ийккха тIатехай из наькъа йисте латтача гаьнах. ЧIоаггIа лозаваь хинна водители цунна уллув вагIа пассажири кхелхав.

ДIадахача шоатта дийнахьа наькъашка гIолла лелара кхерамзле наха шеррагIа дIадовзийтар духьа Заводской района «Автомотолюбитель» яхача обществаца цхьана НГIАССР госавтоинспекце яьй агитпробег.

ГАИ автомашина хьалха а йолаш плакаташцеи стендашцеи хозъяь легковой машиний колонна чакхъяьлар Индустриальни, Сайханова улицашка, Ленина цIерагIчеи Победан проспекташка, Кирова цIерагIча, Черноречье, Керда Алды яхача поселкашка гIолла. Оаз чIоагIъеча установке гIолла наькъашка гIолла лелара бокъонаш телха ца яра тIахьехар водителаши пассажирашп.

Чакхдаьннача кIирагIа (20—27 июнь) НГIАССР наькъашка хиннай 25 автоавари, 9 саг ве а вувш, 20 саг хала лоза а веш.

29 ИЮНЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Радиоконцерт. 14.00. «ХIара сурта тIа малх ба» яха асфальта тIа дийхкача суртий конкурс. 19.00. МВД клуба художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 12.00. «Советски халкъа денале гIулакх» яха изобразительни искусства выставка. 18.00. Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

Пролетбата культура ЦIа. 12.00. Саг йоалаяра - яхара торжественни регистраци яр. 14.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 12.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт. 18.00. «Поэташа а йоазонхоша а машар бахьан лоаттабу къовсам» яха кагирхошта хетаяь йола тематически сайре. 18.00. Болх беш я «УнахцIено» яха клуб. 18.00. Болх беш я «ДIадаккха деза» яха кинолектори.

30 ИЮНЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. Теннисах йола спортивни яхьаш. 12.00. Шахматех дола ловзараш. 14.00. Духовой оркестра концерт. 16.00. «Денала гIулакха кийча хилар а, къонахчали майрали» — советски кагирхой белгалонаш» яха лекци. 18.00. Пролетбата культура ЦIен вокально - инструментальни ансамбла концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Болх беш я «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха киноклуб. 19.00. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Пролетбата культура ЦIа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 20.00. Советски кагирхой Денна хетаяь торжественни сайре.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «Бераш, кагирхой машар бахьан къовсам лоаттабеш ба» яха беседа, «Лакхера Iочуяд кхерий» яха тематически сайре.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Керда экспозици

Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музейс Советий Iаьдал даьлча денз долча исторен фондаш вIашагIтохара тIаберзабаь боккха болх чакхбоах. Республика таханарча денга хозахеташ хьежаргья керда ноахале массехк шу даьннача тIехьагIа.

Музея экспозице я унахцIено лораяра хетаяь лаьрххIа йола раздел. Укхаза да Нохч-ГIалгIай АССР, РСФСР заслуженни лорий, унахцIено лораяра отличникий, медицински Iилма рационализаторийи деятелийи сурташ, документаш, совгIаташ, цар шоаш лелаяь хIамаши инструменташи.

Царех цхьабараш республикал арахьа болх а беш, советски Iилма дегIадоаладеча доккха дакъа юкъеккхьаш ба. Масала, укх шера музея фондана тIакхийтар Москверча Н. Бакулова цIерагIча дега - пхаьний хирурге Институте болх беш волча медицински Iилмай доктора Мальсагов ГIапура документаш.

Уматтире ГIапураца дIаюха каьхаташ а ухийташ оаха, музея болхлоша, цунца бувзам лелабу. Цо тхона совгIата дайтад ше операцеш еш воаллаш даьха сурташ, Iилмай доктора диплома, профессора аттестата, рационализатора удостоверене копеш, Iилман балхий сборник, бераш Iодешпе дега хиннача порокех лаьца советско-американски III, VI симпозиумашка хиннача цун балхий оттискаш.

Г. У. Мальсаговс къоастаяь тема медицински Iилмашка яшханзен Iалаьмате лоархIамен я.

Тха музее даьхкад г. Нальчикера документаш а. Цар дувц Къулбаседа Кавказа хьалхарча летчика Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа вай Даьхен столица Москван сигале гIаьрахоех лораеш 1942 шера вийнача Ахриев Рашидбека воIах, медицински Iилмай кандидатах Ахриев Хаджех.

1956-ча шера Фрунзе медицински факультет чакхъяьккхача, Грознерча № 1 йолча больнице болх баьб Х. Ахриева. Аспирантура чакх а яьккха, кандидатски диссертацена защита яьчул тIехьагIа вежарашха йолча Черсий-Балкхаройчене пачхьалкхен университета медфакультете болх бе волавелар из. Итт шу совгIача хана декана заместитель ва. Уж хоамаш деш да тха музее кхаьча каьхаташ.

Музея фонд уж санна йолча экспозицешца кхы а йIаьхийгIа хургья аьнна хет тхона дIахойодача хана.

З. ТОРШХОЕВА,
Республикански краеведчески музея йоккхагIйола Iилман болхло.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

«Промтовары» яхача объединене тикашка дохка денад цимлянски кIувсаш деча фабрике даь 2х3 м, 1,5х2 м боарам бола жаккардови кIувсаш;

2х3 м боарам бола чехословацки производства кIувсаш;

московски производства кIувсий хьисапе дола дорожкаш, шорал — 1 — 1,5 м.

Тикай адресаш: № 10 «Мебель-ковры» — Ленина пр., 141, № 34 «Мебель - хозтовары» — Жигулевске ул., 6.

«Промтовары» объединени.

ХЬАМСАРА ЗАКАЗЧИКАШ!

Шоай кIадаех хоза, дегIа тIа товш дола барзкъа даккха безам бар хьех оаха махбеча рознични «Промтовары» яхача объединене тикашка дахкара.

Тикай адресаш:
№ 1 «Подарки» — Победа, 1;
№ 2 «Заря» — З. Ильича ул., 22;
№ 9 «Спутник» — Ленина пр., 16;
№ 14 «Ткани» — Победа пр., 12;
№ 18 «Березка» — З. Ильича ул., 183;
№ 29 «Рассвет» — Ленина пр., 207;
№ 48 «Комиссионный» — Центральни рынок;
№ 79 «Юбилейный» — Тухачевске ул., 1.
№ 80 «Богатырь» — Ленина пр., 74/100.

ДУВЛА ТХО ДОЛЧА!

Бокъонца дола чилла массане лоархI, цох хьаяь хIамаш лелаю.

Бокъонца долча чиллах хьаду леладе атта, хано дIадеххача тайпара а хоза а дола барзкъаш.

Бес-бесара а тайп - тайпара кийчдаь а бокъонца дола чиллан кIадаш дохкаш да Победа проспектагIа № 12 йолча цIагIа йоаллача, № 14 йолча «Ткани» яхача тика чу. Хьамсара нийдархой, тха тика тIа а даьхке шоашта дезаденна кIадаш эца.

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА
ИЗОБРЕТАТЕЛЕН РАЦИОНАЛИЗАТОРЕН ДЕНГА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Ашараш лоьх «Прожектор» яхача культура Дворца духовой оркестра (Москва).
8.50 — «Хьалгадоагlача бlаьшера». Художественни фильм. 4-гlеи 5-гlеи серег.
11.00 — «Дика товараш дукхагlа».
11.30 — «Тахан изобретателей рационализатореи ди. Дакъа лоацаш ба СССР изобретенеш открытеи гlулакхий Госкомитета председатель С. Наяшков.
12.00 — «Дешара го».
12.45 — «Хьона дагадоагlа, новкъост...».
13.45 — «Саг. Лаьтта. Айлам».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Дезалл школе». Тележурнал.
15.15 — Р. Рождественский. Керда стихаш. Еш автора.
15.40 — «Селлад» яхача халкъа ихоллама болча дуьнен халкъашка юкъерча телевизионни программа VI-гlа фестиваль. «Пlанеха хьатlадоагlа цlей». (Итал).
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — «Вlаргашта гушдар — теша халадар».
17.15 — «Политически обозреватела А. Ивашенкой къамаьл».
17.45 — «Имашьнех долла илли» яхача мультфильма премьера.
17.55 — «Шун къахьатешка хьежна». Музыкальни передача.
18.35 — «9-гlа студи».
19.35 — «Кердадараш».
19.40 — «ЧССР» — «СССР» спартакиада (Прагера передача).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кинопанорама».
23.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранна гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Изобретателеи рационализатореи Денга. Телевизионни документальни фильмаш: «Автор — Георгий Федосеев», «Цхьа лага лакхагlа».
9.30 — «Iуйранна почта» яха музыкальни передача.
10.00 — Белорусский телевидене премьера.
11.15 — «Сона гу малх». Художественни фильм.
12.40 — Дlаяхь «Гармония» яхача ансамбла. Киевера передача.
13.10 — «Путешественний клуб».
14.10 — СССР халкъа артистка Г. Ковалевай концерт.
15.25 — «Путешествеш» юкъера обозрени».
15.55 — «Маринна лаьрха ахча» яха Н. Ермоловай цlерагlча Московски драматически театра фильма-спектакла премьера.
18.35 — «Нохч-Гlалгlайчен кlира».
18.45 — «КПСС XXVII съезда накъадолхаш».
20.00 — «Бийса даьккала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Могаше».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Изумрудный кросс вордон» яхача телевизионни спектакла премьера.
22.55 — Хи чу кхувсавалара йола СССР чемпионат.

30 ИЮНЬ
СОВЕТСКИ КАГИРХОЙ ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Дукха еза ашараш». Киевера передача. Документальни фильм.
9.05 — Оптина тамашаш.
9.20 — «Спортлото» 26-гlа тираж.
9.30 — «Гургал».
11.00 — «Могаш».
11.45 — «Iуйранна почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Советски лаьттара бlаьрхьехтараш».
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Воронеж». Телевизионни документальни фильм.
14.25 — «Емелина ираз». Центральни берий театра спектакл.
15.55 — «Кердадараш».
16.05 — «Путешествиний клуб».
17.15 — «Шена, ветеранш».
18.00 — «Дуьнен халкъашта юкъара панорама».
18.45 — «Могаш хила безам бале». 2-гlа передача.
19.00 — «Салют, фестиваль». Москвера кагирхой XII-гlа дуьнен къонахчийн студентийн фестивалехь кийчъеш йолу передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Сайранара мукъамаш».
22.35 — Футбольни обозрени.
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дlаоттаl».
8.30 — «Ритмически гимнастика».
9.00 — «Эрсий метта къамел».
9.30 — «Тренер» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
10.00 — Б. Тищенко — № 5 йола симфони.
10.45 — «Калевала» яхача документальни фильма премьера.
11.05 — «Наьха письмош». Художественни фильм.
12.20 — «Селлад» яхача халкъа ихоллама йолча дуьнен халкъашна юкъерча телевизионни программа VI-гlа фестиваль. «Пlанеха хьатlадоагlа цlей» (Итал).
14.45 — «Концертни сезон» яхача документальни фильма премьера.
15.30 — «Поргьанна советски композиторий — ленинни преме лауреаташ». Г. Свиридов.
16.05 — «Айболит Бармалей». Мультфильм.
17.00 — Футбольни йола СССР чемпионат. «Торпедо» (Москва) — «Днепр», «Динамо» (Минск) — «Зенит».
18.45 — «Кинохьажжачун спутник».
19.30 — Футбольни йола СССР чемпионат. «Жальгирис» — «Спартак». 2-гlа тайм. Вильнюсера передача.
20.15 — «Бийса даьккала хийла шун, бераш!».
20.30 — Хи чу кхувсавалара йола СССР чемпионат. Тбилисера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Бовнха хурделаш». Художественни фильм.

РАДИО

29 ИЮНЬ
ИЗОБРЕТАТЕЛЕН РАЦИОНАЛИЗАТОРЕН ДИ

7.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» республикански газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачий программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Юртара вахара» (нохчий меттала).
10.15 — «Кагирхой творчество» (эрсий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонал» (эрсий меттала).
15.15 — Изобретателеи рационализатореи Денна лерина ашарий программа (эрсий меттала).
16.00 — «Ашарий почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.41 — Моттигерча композиторий произведенеш.
18.08 — Халкъа ашараш.
18.35 — У. Димаева ашараш.

30 ИЮНЬ
СОВЕТСКИ КАГИРХОЙ ДИ

7.15 — «Грозненский рабочий» республикански газета обзор.
7.23 — «Ленинан невь» республикански газета обзор.
7.30 — Передачий программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачий программа (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — «Къаьнача завода къонал» (эрсий меттала).
11.35 — Кагирхой иллеш (эрсий меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — Иллеца доттагIаа дарашта дола концерт (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Кагирхой денна хетаяь «Даьнъала хийла сайре» яха ашарий передача.
18.44 — Лирически иллеш.
19.00 — Спектаклаш тIара ашараш.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 25 — 30, Грозне 28 — 30 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, ломма догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 11 — 16, дийнахьа 21—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ02156. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3059.